

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Jiří Nohava

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**Edukace veřejnosti v tématicke ochrany majetku
v českém právním řádu**

**Education of the public in the field of protection of
assets in the Czech legal order**

Autor: Jiří Nohava

Vedoucí práce: doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.

Studijní program Sociální pedagogika, specializace bezpečnostně právní

Datum odevzdání : 29. března 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci

„Edukace veřejnosti v tématice ochrany majetku v českém právním řádu“

vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených
v přiloženém seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s ustanovením § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném
znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v nezkrácené podobě,
a to elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované
Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách,
včetně zachování mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační
práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu
s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele
a oponentů práce, i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází
kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem
vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Třeboni 29. března 2013

.....
Jiří Nohava

Poděkování

Na tomto místě bych rád vyjádřil své poděkování vedoucímu práce panu **doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D.** za podnětné vedení, konzultace, rady, cenné připomínky a čas, jež mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Anotace

Tato bakalářská práce vytváří ucelený pohled na možnosti ochrany majetku, i za použití automatických obranných zařízení. Jsou zde vymezeny základní pojmy související s problematikou ochrany majetku a následně navržen možný způsob zabezpečení majetku. V práci je vytvořen návrh de lege ferenda, kdy jsou zde specifikovány některé možnosti ochrany majetku, které by v budoucnu mohly vést k větším možnostem majitele při zabezpečování svého majetku a zároveň citelnější postihy (tresty) pachatelů těchto trestných činů.

Annotation

This thesis establishes a comprehensive look at how to protect property, and using automatic defenses. Some basic concepts related to issues of property and then proposed a possible way of securing property. The design work is created *de lege ferenda*, where there are some options specified property protection, which in the future could lead to increased possibilities for owners in securing their property while noticeable sanctions (penalties) perpetrators of these crimes.

Obsah

ÚVOD.....	8
1. VYMEZENÍ POJMŮ.....	10
1.1. Vlastnictví.....	10
1.2. Majetek	12
1.3. Listina základních práv a svobod	13
1.4. Občanský zákoník.....	16
1.5. Obecná charakteristika trestných činů proti majetku	18
2. OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST	22
2.1. Krajní nouze.....	23
2.2. Nutná obrana	25
2.3. Oprávněné použití zbraně.....	29
2.4. Právní úprava v zahraničí	29
3. OCHRANA A ZABEZPEČENÍ NEMOVITOSTI.....	37
3.1. Dveře	37
3.2. Okna	39
3.3. Zabezpečení z důvodu pojištění	40
4. KAZUISTIKA.....	43
4.1. Příklad z Pardubicka.....	43
4.2. Příklad z Plzeňska	46
4.3. Shrnutí obou případů	48
4.4. Doporučené zabezpečení majetku.....	51
5. STATISTICKÉ ÚDAJE.....	52
6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	53
7. NÁVRHY K OCHRANĚ MAJETKU.....	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM LITERATURY	60
PŘÍLOHY	63

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je „Edukace veřejnosti v tématice ochrany majetku v českém právním řádu“. Práce definuje majetek jako objekt ochrany. V práci je vymezeno, jakým způsobem je majetek chráněn zákonem, počínaje Listinou základních práv a svobod přes občanský zákoník až ochranou majetku zakotvenou v trestním právu. Jsou zde uvedeny běžné způsoby ochrany majetku, tak i ochrana majetku za pomoci automatických obranných zařízení. Vzhledem k tomu, že definice automatických obranných zařízení neexistuje a v právním řádu není tato problematika řešena, je použití tohoto způsobu dosti kontroverzní. Při použití všeobecně známého pravidla „co není zakázáno, je dovoleno“ se domnívám, že i samotné použití obranných zařízení není protiprávní. Použití automatických obranných systémů souvisí s otázkou přípustnosti tzv. preventivní nutné obrany. Všeobecně je tím myšlena příprava k odvrácení útoku, který ještě přímo nehrozí, ale může být realizován v budoucnosti. Problematická je otázka týkající se instalace ochranných prostředků, které působí teprve v okamžiku útoku, a to na základě jejich nastavení samočinně jako reakce vůči útočníkovi, aniž by je v tomto okamžiku mohl obránce bezprostředně ovládat nebo je podstatně ovlivnit. Jsou zde uvedeny příklady preventivní nutné obrany, ba dokonce nutnost preventivní ochrany v souvislosti s pojištěním majetku. Práce porovnává zahraniční úpravy okolností vylučující protiprávnost vybraných států s českým právním řádem.

Pro vytvoření detailního pohledu na automatické obranné zařízení jsou použity dva skutečné případy, kdy bylo použito k zabezpečení majetku automatických obranných zařízení. Kazuistika byla vypracována jak z pohledu osoby, která objekt zabezpečila automatickým obranným zařízením, tak i osoby která do objektu vnikla a bylo jí způsobeno zranění. Doporučení majitelům jakým způsobem zabezpečit majetek pomocí automatického obranného zařízení je formulováno tak, aby se osoba, která svůj majetek zabezpečí, nedostala do střetu se zákonem. V práci jsou porovnány statistiky krádeží vloupáním Policie ČR v období 2010 až 2012. Součástí práce je sociologický průzkum, který zjistil názor veřejnosti na problematiku automatických obranných zařízení.

Cílem této práce je vytvoření uceleného pohledu na ochranu majetku v českém právním řádu, kdy jsou na základě získaných informací formulována praktická doporučení pro veřejnost, aby co nejefektivněji ochránili svůj majetek, aniž by se dostali do střetu se zákonem, či dokonce byli odsouzeni za trestný čin.

1. VYMEZENÍ POJMŮ

1.1. Vlastnictví

Pojem vlastnictví (lat. *dominium, proprietas*) je úzce spojeno s jakýmkoli druhem majetku. Vlastnictví je druh právního stavu nad určitým majetkem. Jedná se o právní panství osoby (vlastníka) nad věcí (majetkem). Předmětem vlastnictví je tedy majetek či jmění. Můžeme jej rozdělit do dvou skupin a to na přímé vlastnictví a výlučné vlastnictví. Vlastnictví je jedním z nejdůležitějších pojmů soukromého práva, jehož obsah je sice intuitivně chápán, ale definice není ani jednoduchá, ani bezesporná.

Vlastnické právo je jedním z nejsilnějších a nejrozsáhlejších věcných práv. Jedná se o právo absolutní, které působí vůči všem ostatním osobám (lat. *erga omnes*) oproti závazkovým právům, které působí jen mezi stranami závazku (lat. *inter partes*). Vlastnické právo má tak silné právní postavení, což dokazuje jeho úpravu v samotném ústavním pořádku České republiky a to v Listině základních práv a svobod v čl. 11.

Vlastnictví je tak důležitým právem, že jeho ochrana či právní úprava je zanesena ve více právních normách. Ochrana vlastnických práv, která je vynutitelná státem je upravena v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., kdy v tomto zákoně je této problematice věnována Hlava V, která je nazvána Trestné činy proti majetku. V této části trestního zákoníku jsou vyjmenovány trestné činy, kterými je porušeno právo vlastníka. Jedním z nejběžnějších trestných činů proti majetku je trestný čin nazvaný Krádež, který je definován v § 205 trestního zákoníku.

Další právní úprava, která se věnuje ochraně vlastnictvím je zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, kdy v tomto zákoně je vlastnické právo chráněno v § 50, který je nazván Přestupky proti majetku. Přestupky proti majetku jsou i takové delikty, které nesplňují kritéria definované v trestním zákoníku např. míru společenské škodlivosti.

Ochranu majetku, tedy vlastnického práva v občansko-právní rovině zajišťuje Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. V současné době probíhá rekodifikace soukromého práva, kdy od 1.1.2013 vešel v platnost zákon

č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, který ovšem bude účinný až od 1.1.2014. Nový občanský zákoník je rozdělen do pěti částí a to na Obecnou část, Rodinné právo, Absolutní majetková práva, Relativní majetková práva a Ustanovení společná, přechodná a závěrečná. Občanský zákoník je založen na rovnosti práv všech účastníků. Zákon č. 40/1964 Sb., který je v současné době účinný upravuje ochranu vlastnického práva ve své druhé části, která je nazvána Věcná práva. Tato úprava vlastnictví je dle mého názoru nejvíce detailní v celém právním řádu České republiky. Občanský zákoník upravuje nejenom práva vlastníka, ale i jeho povinnosti.

Vlastník má právo dle občanského zákoníku:

- **právo věc držet** (lat. *ius possidendi*), věc držet znamená vykonávat vlastnické právo k určitému majetku, tedy s majetkem různými způsoby nakládat,
- **právo věc užívat** (lat. *ius utendi*), vlastník svůj majetek užívá dle svého, není nikomu povinen platit za to nájemné ani žádné jiné náhrady, vlastník své užívací právo, může převést na další osobu zpravidla za úplatu, tedy nájemní smlouvou, touto smlouvou nelze dát věc do užívání trvale jiné osobě,
- **právo přisvojovat si plody a užitky plynoucí z věci** (lat. *ius fruendi*), vlastník má právo na plody a užitky věci, např. obilí vyrostlé na pozemku nebo úroky přirostlé k vkladu v bance apod., tohoto práva se lze vzdát, pokud je tak stanoveno v nájemní smlouvě,
- **právo s věcí nakládat** (lat. *ius disponendi*), toto umožňuje vlastníkovu vlastnické právo pozbyt buď zcela (např. prodejem věci) nebo na omezenou dobu např. nájemní smlouvou,
- **právo věc zničit** (lat. *ius abutendi*), v římském právu měl vlastník úplnou volnost nakládat se svým majetkem až do jeho zániku, v současné době ne vždy lze toto právo vykonat a to např. u historických předmětů, které jsou pod památkovou ochranou,
- **právo věc opustit** (lat. *ius dereliquendi*), v současné době má toto právo velmi často velmi nežádoucí právní následky pro vlastníka, ať už opustil svou chatu, do které se nastěhovali bezdomovci a věc svým používáním absolutně znehodnotili.

S vlastnictvím jsou tradičně spjata nejenom práva, ale také různé povinnosti a omezení. Vlastník může věc užívat pouze do takové míry, aby nenarušoval nebo neohrožoval oprávněné zájmy jiných osob nebo veřejný zájem. Tyto omezení vlastnických práv jsou definovány v § 127 zák. č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník. S vlastnictvím je spojena povinnost věc hlídat a zabezpečit (např. odpovědnost za škodu způsobenou vlastněným zvířetem, chátrající budovou, povinnost zabezpečit vozidlo, atd.).

1.2. Majetek

Pod pojmem majetek si každý představí velké množství věcí. To, jakým způsobem přesně definovat tento široký pojem je problém, který v českém právním řádu nikde není zcela jasně definován. Slovo majetek vzniklo od slova „míti“, kdy přechodníkem tohoto slova je „maje“. Osoba, která má v držení majetek je vlastníkem. Proto zde uvedu několik zdrojů a názorů co to vlastně je majetek.

„Majetek je souhrn veškerých statků, se kterými daný majitel (fyzická nebo právnická osoba) může volně nakládat a kterými také ručí za své případné závazky. Majetek tvoří fyzické (hmotné) nebo duševní (nehmotné) statky vlastněné určitou konkrétní osobou, firmou nebo institucí, s nimiž může skutečný majitel volně nakládat.“¹

Majetek může být hmotný a nehmotný tzv. duševní a finanční. Mezi nehmotný majetek patří patentované technologické postupy nebo duševní vlastnictví chráněné autorským zákonem (autorská práva). Finanční právo je dle mého názoru nejvíce používaným a nejznámějším druhem majetku, se kterým se každý člověk denně setkává, jedná se především o peníze, dále pak cenné papíry a podobná aktiva. Nejdůležitějším druhem majetku pro potřeby této práce je však majetek hmotný, který bych rozdělil na movitý a nemovitý. Movitým (lat. *mobilis*) majetkem rozumíme jakékoli předměty. Pod pojmem nemovitý majetek (lat. *immobilis*) si můžeme představit jakékoli pozemky, byty či stavby, které mají pevný základ a jsou ukotvené s půdou.

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Majetek>

Dalším zdrojem, který definuje majetek je Právníkový slovník, kdy tento uvádí: „Majetek je souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek, jiných práv a hodnot ocenitelných penězi) příslušící určitému subjektu. Společně se závazky tvoří jmění. Majetek je v občanském právu významný jako součást společného jmění manželů. (Též obchodní majetek, státní majetek.)“²

Dle mého názoru je tato definice velmi strohá a široká. Není zde upřesněno, jaké druhy majetku jsou či jejich bližší specifikace. Bohužel většina zdrojů jsou stejně nekonkrétní a ani v zákonech není majetek podrobněji definován.

V trestním zákoníku, tedy v zákoně, který určuje co je trestným činem a co nikoli není žádná definice majetku. Je zde uvedeno v § 134 Věcí a jiná majetková hodnota:

„(1) Věcí se rozumí i ovladatelná přírodní síla. Ustanovení o věcech se vztahují i na zvířata, zpracované oddělené části lidského těla, peněžní prostředky na účtu a na cenné papíry, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení trestního zákona něco jiného.

(2) Jinou majetkovou hodnotou se rozumí majetkové právo nebo jiná penězi ocenitelná hodnota, která není věcí, a nevztahují se na ni ustanovení o věcech podle odstavce 1.“³

Jak je uvedeno v § 134 tr. zákoníku věcí, tedy i majetkem je elektřina, plyn nebo i voda. Tato definice slouží jako výkladová pomůcka pro jednání, které je uvedeno v tomto zákoně a je označeno za trestný čin.

1.3. Listina základních práv a svobod

V této kapitole jsou definovány některé části usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Toto usnesení je zařazeno do ústavního pořádku České republiky. Jedná se tedy o úpravu, která má největší právní sílu. Vzhledem k tématu práce budou detailněji vymezeny pouze ty části LZPS, které souvisí s jedním ze základních práv občana

² Hendrych, D. a kol. Právníkový slovník, Praha 2009, 3.vyd., C.H.Beck

³ § 134 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

a to vlastnického práva. Do současné doby se našim zákonodárcům nepodařilo z tohoto „prozatímního“ usnesení vytvořit samostatný ústavní zákon. Vzhledem k důležitosti tohoto dokumentu, by bylo po více jak dvaceti letech tohoto provizorního usnesení na místě, aby zákonodárce přeměnil toto usnesení v plnohodnotný zákon.

Vlastnické právo

Vlastnické právo je upraveno v Listině základních práv a svobod v čl. 11, který je definován takto:

„(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.

(2) Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.

(3) Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

(4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

(5) Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.“⁴

Odstavec první čl. 11 poukazuje na nezcizitelné právo vlastnit majetek a dále na rovnost všech majitelů, kdy v závěru stát zaručil dědění. Zároveň odstavec čtvrtý umožňuje narušení vlastnických a to pouze za předpokladu, že se bude jednat o veřejný zájem, ale za toto narušení vlastnictví musí být náhrada. Nikdo tedy nemá právo věc odcizit. Jediný případ, kdy může dojít k narušení tohoto nezcizitelného práva je uveden v odstavci čtvrtém.

⁴ čl. 11 Listina základních práv a svobod

Nedotknutelnost obydlí

Nedotknutelnost obydlí upravuje v Listině základních práv a svobod čl. 12, který je v tomto znění:

„(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

(3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.“⁵

Obydlí není jen rodinný dům, byt či chata. Součástí obydlí je i zahrada přilehlá k domu nebo chatě. I na tento prostor se vztahuje nedotknutelnost obydlí. Dům, chata i přilehlá zahrada je ve Vašem vlastnictví a na toto se vztahuje nedotknutelnost jak práv vlastnických, tak i práv na nedotknutelnost obydlí. V tomto prostoru by Vás nikdo neměl omezovat beztrestně. I když v odstavci druhém a třetím upravuje zákonodárce některé zákonné možnosti, kdy je vstup do obydlí legální.

Nulla poena sine lege

Tento latinský pojem v překladu znamená „žádný trest bez zákona“ a i v tomto smyslu je definován čl. 39 Listiny základních práv a svobod:

„Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, ze za jeho spáchání uložit.“⁶

⁵ čl. 12 Listina základních práv a svobod

⁶ čl. 39 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod tedy slouží k tomu, aby rámcově upravila co je pod největší ochranou státu, v tomto případě usnesením, jež je součástí ústavního pořádku České republiky. Zde se Listina základních práv a svobod odvolává na další zákony, které blíže specifikují a upřesňují co je a co není trestným činem a jaký trest, tedy postih za něj lze uložit. Hlavním pramenem trestního práva je zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který tento čl. 39 Listiny základních práv a svobod dále upravuje pro své potřeby v § 12 odst. 1) takto:

„Jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.“⁷

Když porovnáme čl. 39 nazvaný Nulla poena sine lege Listina základních práv a svobod s § 12 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, dospějeme k závěru, že trestní právo je nuceno použít zásady uvedené v čl. 39 vzhledem k tomu, že se jedná o usnesení zakotvené v samotné ústavě, tedy žádný trestný čin bez zákona.

1.4. Občanský zákoník

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. je základním legislativním pramenem obecného soukromého práva. Další skupina soukromého práva je tvořena zvláštním právem soukromým, do kterého se řadí např. právo obchodní, pracovní nebo rodinné. Poslední skupinou soukromého práva je mezinárodní právo, které upravuje vztahy se zahraniční osobou. Postavení osob v soukromém právu je rovné, nikdo nemá nad nikým právní převahu. Z občanského zákoníku jsou vybrány některé části, které se týkají samotného vlastnictví a ochrany majetku.

Práva vlastníka

V občanském zákoníku je tato problematika upravena v § 123 takto: „Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.“⁸

Toto ustanovení je velmi strohé a nepřesné, většina lidí si pod tímto nedokáže představit, co je dovoleno a co nikoli. Je zde konstatováno, že

⁷ § 12 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸ § 123 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

vlastnické právo a právo vlastníka může být vykonáváno jen v mezích zákona. Vlastník může věc držet, zapůjčit nebo věc zničit. Nakládáním s věcí je myšleno její převod nebo jiná varianta s ní nakládat např. pronájem. Vlastník má právo i věc opustit, když dle mého názoru je toto v současné době bráno některými osobami, jako kdyby tímto vlastníkem dal najevo, tuto věc již nechci, vezmi si ji. I když vlastníkem věc opustí, neznamená to, že již nikomu nepatří.

Právo vlastníka na ochranu

Občanský zákoník myslí i na ochranu majetku, kterou lze v některých případech použít. Toto právo vlastníka popř. i osoby, která má v tu danou chvíli oprávněně věc ve svém držení, upravuje § 126 občanského zákoníku:

„(1) Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje.

(2) Obdobné právo na ochranu má i ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe.“⁹

Při ochraně svých vlastnických práv je vlastník věci oprávněn zasáhnout do občanskoprávních vztahů narušitele za předpokladu, „že se nelze dovolat pomoci moci veřejné“¹⁰ a to podle občanského zákoníku, kde je v § 6 upravena svépomoc:

„Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je tak ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.“¹¹

Aby se jednalo o svépomoc, musí vlastník bránící svá práva dodržet určité zákonné podmínky:

a) neoprávněnost zásahu - tím rozumíme, že je zde zásah, který je v rozporu s občanským právem,

b) bezprostřednost zásahu - tato podmínka je založena na tom, že zásah do práv reálně hrozí, je bezprostřední nebo trvá,

⁹ § 126 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁰ Jiří Švestka, a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, str.96, ISBN 978-807-4001-086

¹¹ § 6 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

c) přiměřenost prostředků k odvrácení - tato podmínka je dle mého názoru obtížně udržitelná a to vzhledem k tomu, že vlastník, kterému jsou upírána jeho práva může použít k odvrácení pouze takovou intenzitu, která stačí k odvrácení, avšak nesmí mez překročit, jinak dojde k excesu a nejedná se o oprávněnou svépomoc,

d) náležitosti subjektu - tato podmínka je splněna pouze v případě, že se jedná o vlastníka nebo oprávněnou osobu.

Svépomoc podle našeho právního řádu je s americkou variantou nesrovnatelná. V první řadě jejich právní systém funguje prostřednictvím soudních precedentů (*common law*)¹², kdy u každého případu, který byl řešen u vyššího soudu je vydáno rozhodnutí, které je následně bráno jako zákon.

1.5. Obecná charakteristika trestných činů proti majetku

Právo vlastnit majetek je jedním ze základních lidských práv, která jsou zakotvena v Listině základních práv a svobod. „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“¹³

Ochrana majetku je v českém právním řádu zakotvena především v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Majetkové trestné činy zaujímají v trestním zákoně významné místo, jelikož se jedná o nejčastěji páchané trestné činy nejen v České republice, ale i v zahraničí. Jsou zakotveny ve zvláštní části, v Hlavě V. jako „Trestné činy proti majetku“.

„Primárním objektem těchto trestných činů jsou tedy vlastnické vztahy a majetek, ve velké části případů bývá hlavním cílem pachatele vlastní obohacení, případně poškození majetku cizího. Podle toho lze rozdělit majetkové trestné činy do následujících skupin. Pro první skupinu trestných činů proti majetku je charakteristická zjištnost, jednání směřuje k obohacení pachatele nebo jiných osob na úkor cizího majetku. Sem patří klasické trestné činy jako krádež, zpronevěra, neoprávněné užívání cizí věci, podvod a některé další.

¹² obecné právo

¹³ Čl. 11 Listiny základních práv a svobod

Do druhé skupiny trestných činů, při jejichž páchání pachatel není veden úmyslem se obohatit, ale spíše zamýšlí poškodit jiné osoby, patří sem trestné činy porušování povinnosti při správě cizího majetku, poškozování věřitele, poškozování cizí věci apod.¹⁴

Do třetí skupiny se zahrnuje trestná činnost, při které dochází pachatelem k využití trestné činnosti páchané jinou osobou, tedy např. podílnictví. Jako nejčastěji páchané trestné činy lze označit trestný čin krádeže a podvodu, kdy tyto trestné činy jsou i v očích veřejnosti pojímány jako nejzávažnější. Těchto trestných činů se může pachatel dopustit jen úmyslně, ale tak je tomu u většiny trestných činů.

Jako příklad si blíže specifikujeme dva trestné činy, a to trestný čin dle ustanovení § 205 odst. 1) krádež a trestný čin dle ustanovení § 228 poškození cizí věci.

„(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

- a) způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,
- b) čin spáchá vloupáním,
- c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,
- d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo
- e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.¹⁵

Za cizí věc je považována věc movitá, odejmutá část věci nemovité, chovné zvíře, peněžní prostředky na účtu, ale i ovladatelná přírodní síla (např. krádež neoprávněným odběrem plynu, elektrického proudu). Tato věc

¹⁴ Kuchta, J., Válková, H. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: nakl. C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4 s.366

¹⁵ § 205 zákona odst. 1 č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

náleží z části či celá jiné osobě než je pachatel. Zmocnění představuje odejmutí této věci z dispozice vlastníka, a to s úmyslem, aby pachatel mohl s touto věcí neomezeně, volně nakládat.

Při stanovení výše škodu vycházejí orgány činné v trestním řízení z ceny, za kterou se věc v době a místě činu obvykle prodává. „Pokud se pachatel pokusí uschovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí vůči oběti až po krádeži, jedná se o trestný čin v trestněprávní praxi označovaný jako násilná krádež. Rozdíl mezi touto krádeží a loupeží je právě v tom, že násilí je užito až poté, kdy se pachatel věci zmocnil a nehodlá jí dobrovolně vrátit oběti, kdežto v případě loupeže je násilí užito jako způsob zmocnění se cizí věci.“¹⁶

V případě krádeže je objektem trestného činu tedy vlastnictví, ale i držení věci. Vždy se jedná o věc cizí, krádeže se nelze dopustit na své věci. Cizí věc náleží zcela nebo z části jiné osobě než pachateli. Objektivní stránka trestného činu krádeže je naplněna v případě, kdy si pachatel přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní a zároveň musí být splněna alespoň jedna z dalších podmínek. Předmětem útoku je cizí věc. Následkem trestného činu krádeže je způsobení škody nikoli nepatrné na cizím majetku. Pachatelem trestného činu krádeže může být kdokoli, není vyžadováno tzv. konkrétního či speciálního subjektu. V případě subjektivní stránky je vyžadováno úmyslné zavinění.

Níže je specifikovaný trestný čin poškození cizí věci dle ust. § 228 trestního zákoníku :

„(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“¹⁷

Objektem trestného činu poškození cizí věci je vlastnictví. Předmětem útoku je tedy opět cizí věc, může se jednat i o věc nemovitou. Jednáním se zde rozumí zničení, poškození nebo učinění věci neupotřebitelnou, toto lze způsobit i opominutím. Zničením se rozumí úplné znehodnocení věci (např. zabití zvířete –

¹⁶ Čírtková, L., Vitoušová, P., a kolektiv. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: GRADA Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2. s. 96

¹⁷ § 228 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

psa, zbourání garáže). Naopak poškozením se rozumí jen částečné znehodnocení věci, neupotřebitelnost se posuzuje z hlediska jejího účelu, ke kterému tato věc slouží (např. rozebrání stroje). V případě subjektivní stránky se vyžaduje úmyslné zavinění. O trestný čin jde pouze v případě, je-li způsobena škoda nikoli nepatrná, tedy alespoň 5.000,- Kč.

„Celkově bylo v roce 2002 policií registrováno 256 308 majetkových trestných činů, což činí 68,8 % celkové registrované kriminality. Na tomto počtu se podílejí především trestné činy krádeže a dále trestné činy podvodu. Majetkové trestné činy tvořily i v minulosti značnou část celkové kriminality. K výraznému nárůstu majetkových trestných činů však dochází v roce 1989, a to v důsledku legislativní změny, která přinesla oproti minulosti odlišné pojmové vymezení majetkové kriminality a kriminality hospodářské.“¹⁸

Jak bylo již výše řečeno, ochrana majetku je zakotvena především v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákon. Ochrana majetku je ale taktéž zakotvena v přestupkovém zákoně. „Přestupkový zákon bychom v obecné rovině mohli nazvat „malým zákonem trestním“. Jedná se o právní předpis, který podobně jako trestní zákoník sehrává úlohu „policisty“, který má širokou věcnou působnost, pokud se týče jednotlivých konkrétních skutkových podstat přestupků.“¹⁹

¹⁸ Novotný, O., Zapletal, J., a kolektiv. Kriminologie. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2. s .264 – 265.

¹⁹ Hulva, T. Ochrana majetku. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-712-6. s. 260.

2. OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST

Okolnostmi vylučujícími protiprávnost dle trestního zákona rozumíme některé okolnosti, které způsobují, že čin, který se svými rysy jinak podobá trestnému činu, není nebezpečným pro společnost a není tedy trestným činem, chybí zde především protiprávnost. Trestní zákon ve své III. Hlavě, obecné části za okolnosti vylučující protiprávnost označuje: Krajní nouzi dle § 28, nutnou obranu dle § 29, svolení poškozeného dle § 30, přípustné riziko dle § 31, oprávněné použití zbraně dle § 32.

Některé teorie považují za okolnost vylučující protiprávnost i výkon dovolené nebo přikázané činnosti či beztrestnost agenta (ale v tomto případě nejde o obecnou okolnost vylučující protiprávnost). Níže jsou definovány dvě okolnosti vylučující protiprávnost a těmi jsou pro potřeby této práce krajní nouze a nutná obrana.

Trestný čin je definován v trestním zákoníku v § 13:

„(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“²⁰

Trestným činem je pouze takové protiprávní jednání, které trestní zákon označuje za trestné. Trestní zákoník se opírá o zásadu zákonnosti a současně poukazuje na kategorii trestných činů jako nejzávažnějších deliktů. Pravidla pro stíhání trestných činů jsou uvedeny v čl. 40 Listiny základních práv a svobod:

„(1) Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.“²¹

Pouze činy upravené v trestním zákoníku mohou být označeny jako trestné činy, které jsou dále rozděleny dle závažnosti na přečiny, zločiny a zvláště závažné zločiny. Ne všechny nedovolené a protiprávní skutky jsou trestnými činy, může se jednat o správní delikt, přestupek či občanskoprávní delikt. Trestným činem jsou pouze činy, které vykazují vyšší stupeň společenské škodlivosti.

²⁰ § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²¹ čl. 40 odst. 1 Listina základních práv a svobod

Případy útoku, které však nejsou trestnými činy, jsou upraveny v zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, kdy v § 2 odst. 2 je uvedeno:

„Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný zákonem.“²²

2.1. Krajiní nouze

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému tímto zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajiní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“²³

Podstatou krajiní nouze je tedy střet dvou zájmů chráněných právem, z nichž jednomu hrozí porucha, která může být odvrácena jen poruchou druhého zájmu. K takovému činu v krajiní nouzi je oprávněn každý. Při krajiní nouzi se odvrací nebezpečí, jež hrozí zájmům chráněným zákonem, nebezpečí hrozí přímo, nebezpečí nelze za daných okolností odvrátit jinak a ten komu takové nebezpečí hrozí, není povinen je snášet. Původ takového nebezpečí zpravidla nerozhoduje, může se jednat o požár způsobený bleskem, původcem může být sám člověk, zvíře. O krajiní nouzi se nejedná, jestliže nebezpečí již pominulo nebo hrozí-li teprve v budoucnu, o krajiní nouzi se nejedná ani v případě, kdy ten, komu nebezpečí hrozí je povinen je snášet (např. hasič, voják, plavčík).

V případě krajiní nouze platí zásada subsidiarity a zásada proporcionality. Pro zásadu subsidiarity platí pravidlo, že nebezpečí nelze za daných okolností odvrátit jinak, ohrožený musí využít možnosti vyhnout se nebezpečí, např. utéci. Zásada proporcionality znamená, že následek způsobený odvrácením hrozícího nebezpečí nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil. Nelze tedy usmrtit jiného za účelem záchrany života vlastního, ale obětování jednoho života za účelem záchrany více životů je přípustné.

²² § 2 odst. 2 zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích

²³ § 28 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

„Podmínka proporcionality působí určité potíže a pochybnosti. Srovnání významu zájmu chráněného a obětovaného je třeba provádět jak z objektivního hlediska, tak podle platné české úpravy z hlediska subjektivního. Při posuzování této podmínky je nutno vycházet ze situace, jak se jevila v době činu (arg. „zřejmě“). Pojem „zřejmě“ je kategorie subjektivní.“²⁴

Nebezpečí nemusí být skutečné, v tomto případě se bude jednat o tzv. putativní krajní nouzi, tedy nebezpečí domnělé. Zde je zapotřebí posoudit trestnost se zřetelem na skutkový omyl. Jsou-li podmínky krajní nouze pouze v představě osoby a nedošlo k překročení této putativní krajní nouze, není naplněna skutková podstata trestného činu, ale může se jednat o trestný čin kulpózní.

Dodržování podmínek krajní nouze dodává jistotu, že jednání osoby, která odvrací přímo hrozící nebezpečí, nebude posuzováno jako trestné. Pokud nebudou splněny podmínky krajní nouze, dojde k tzv. vybočení z krajní nouze (exces). K excesu dojde, byl-li způsobený následek stejný nebo závažnější než ten, který hrozil, dále také v případě, kdy jednání nebylo provedeno v době, kdy nebezpečí přímo hrozilo a nebezpečí bylo možno odvrátit jinak, s méně závažným následkem.

Excesu se také dopustí osoba, která měla povinnost nebezpečí snášet. V trestním zákoně v § 41 písm. g) je taktéž zakotvena polehčující okolnost v případě, kdy nejsou splněny podmínky krajní nouze, dojde k překročení mezi přípustného rizika či k překročení mezí okolností vylučující protiprávnost.

Rozlišujeme dva druhy excesů, prvním z nich je exces intenzivní a extenzivní. Exces intenzivní je vybočení z mezí proporcionality, jedná se tedy o takové jednání, které vybočuje z mezí krajní nouze, tím že způsobený následek jednání byl zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější, než který hrozil. Exces extenzivní je vybočení z časových mezí krajní nouze, tedy jednání bylo provedeno v době, kdy nebezpečí přímo nehrozilo, tedy došlo k němu předtím, než hrozilo přímo, anebo bylo provedeno v době, kdy již pominulo.

²⁴ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti. Praha: nakladatelství Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6. S. 142

Vzhledem k novelizaci trestního zákona porovnáme rozdíly u krajní nouze mezi zák. č. 141/1961 Sb. trestní zákon a zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

V zákoně č. 141/1961 Sb. je krajní nouze zakotvena v § 14:

„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.“²⁵

Novelizace tohoto ustanovení, které má za následek vyloučení trestní odpovědnosti dospěla pouze k minimálnímu rozšíření a to o dovětek „..., anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“

2.2. Nutná obrana

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“²⁶

Ten, kdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok, chrání stejné zájmy jako trestní zákon, jedná tedy ve shodě s trestním zákonem, dochází tedy k náhradě zásahu veřejných orgánů. Při stavu nutné nouze dochází k vyloučení nebezpečnosti činu pro společnost, vyloučení nedovolenosti, tedy i protiprávnosti. Čin spáchaný v nutné obraně nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu, tedy není postižitelný trestem ani jinou sankcí. K nutné obraně je oprávněn kdokoliv, každý je oprávněn útok odvrátit, i když nesměřuje proti němu samému a sám není útokem dotčen.

„Ve vztahu ke krajní nouzi je nutná obrana privilegovaným případem. Místo jakéhokoli nebezpečí je tu útok, škoda nepostihuje kohokoli, nýbrž útočníka. Nutná obrana je ve vztahu speciality k institutu krajní nouze.“²⁷

²⁵ § 14 zák. č. 141/1961 Sb. trestní zákon

²⁶ § 29 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁷ Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M. Trestní právo hmotné, Obecná část 1. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-73-1. s. 193.

Nutná obrana směřuje proti útoku, což je úmyslné protiprávní jednání člověka, jež je nebezpečné pro společnost. Útok je určitý druh nebezpečí. Nutná obrana je vedena proti útočníkovi, proto je možné, aby byl následek i těžší. Útok může být spáchán konáním, ale i opominutím. Čin dovolený nebo nařízený nemůže ohrožovat chráněné zájmy a nutná obrana proti němu není přípustná (např. svépomoc). Za přímo hrozící útok je považován útok, který má bezprostředně nastat, s obranou není zapotřebí čekat, až útok začne. Za nutnou obranu ale nelze považovat nutnou obranu proti útoku teprve připravovanému, proti útoku, který nehrozí bezprostředně, nebo proti útoku, který již skončil. Užití nutné obrany nevyžaduje zásadu subsidiarity, není požadavek vyhnout se útoku jinak, např. útekem.

„Na rozdíl od krajní nouze se u nutné obrany nežadá proporcionalita jako úměrnost mezi napadeným a obětovaným zájmem. Nutná obrana je však vyloučena, byla-li zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“²⁸

Při posuzování přiměřenosti útoku dochází zpravidla ke srovnání prostředků, které použil jak útočník, tak i obránce, způsob použití těchto prostředků a v neposlední řadě i jejich výsledek. Přiměřenost obrany se posuzuje podle objektivních skutečností a podle subjektivního vnímání obránce.

I v případě nutné obrany existují excesy, neboli vybočení z mezí nutné obrany.

K vybočení z mezí nutné obrany dojde v případě, kdy je obrana zcela zjevně nepřiměřená útoku, např. střelba na děti, které kradou třešně, jedná se o tzv. intenzivní exces.

O extenzivní exces se jedná v případě, kdy obrana nebyla uskutečněna s přímo hrozícím nebo trvajícím útokem současně, např. napadání útočníka i poté co je již zpacifikovaný. V trestním zákoně v § 41 písm. g) je stejně jako v případě krajní nouze zakotvena polehčující okolnost v případě, kdy nejsou splněny podmínky nutné obrany nebo dojde k překročení mezí přípustného rizika či k překročení mezí okolností vylučující protiprávnost.

²⁸ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti. Praha: nakladatelství Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6. S. 151.

„Protože útok musí být vždy protiprávní, nelze nutnou obranu použít proti jednáním dovoleným, proto tedy nelze nutnou obranu použít proti jednání v nutné obraně a krajní nouzi, popřípadě dalším jednáním vylučujícím odpovědnost v zákoně výslovně uvedené.“²⁹

V praxi je na rozhodnutí, jakým způsobem se ubránit útočníkovi je pár vteřin, kdy je ohrožená osoba pod obrovským tlakem a tudíž její rozhodování nemusí být vždy správné, kdy v důsledku toho může dojít k neúmyslnému překročení mezí nutné obrany. Na toto zákonodárce pomyslel pouze okrajově a to v případě trestného činu dle ust. § 141 trestního zákoníku:

„(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.“³⁰

V tomto případě je silné rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli polehčující okolnost, která by měla dle mého názoru být zakotvena přímo v okolnostech vylučující protiprávnost jak je tomu třeba v zahraničních úpravách, které jsou podrobněji rozvedeny dále. Obránce je v případě útoku v pozici, kdy je znevýhodněn a to nejen okamžikem překvapení, či úlekem. Tuto nevýhodnou pozici, může opustit za použití zbraně, kdy definice zbraně je uvedena v trestním zákoníku v § 118:

„...zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.“³¹

Jelikož i útočník často používá zbraně za účelem důraznějšího útoku, není nutné, aby obránce v nevýhodné pozici použil k obraně zbraň stejné účinnosti, protože jak je uvedeno, obrana může být intenzivnější, avšak nesmí být zcela zjevně nepřiměřená.

Otázkou nutné obrany s použitím automatického zařízení (automatického systému) se zabývalo i trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky. Jedná

²⁹ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Komentář k trestnímu zákonu. Praha: C.H. BECK, 2004. ISBN 80-7179896-7. s. 120-121.

³⁰ § 141 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³¹ § 118 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

se o judikát sp. zn. Tpjn 303/2008 ze dne 30. 9. 2009. Nejvyšší soud vydal k této věci své stanovisko: „Instalace a použití automatického obranného zařízení, jehož účelem je odvrátit možný nebo předpokládaný budoucí útok na zájem chráněný trestním zákonem na určitém místě bez součinnosti obránce (např. nástražné systémy, samostříly, zapojení elektrického proudu do mříže či kovového oplocení nemovitosti), samo o sobě nevylučuje naplnění podmínek nutné obrany.

K tomu, aby byly splněny podmínky nutné obrany v případě použití automatického obranného zařízení zejména v podobě nástražného systému, který se automaticky uvede v činnost po vniknutí útočníka do chráněného objektu, musí být zabezpečeno, aby se aktivovalo jen proti přímo hrozícímu či trvajícímú útoků na zájem chráněný trestním zákonem a aby jeho účinnost nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Při zaviněném nedodržení podmínek nutné obrany tím, kdo jej instaloval a odpovídá za jeho provoz, přichází v úvahu jeho odpovědnost za trestný čin spáchaný zpravidla z nedbalosti.³²

Vzhledem k novelizaci trestního zákona, jsem porovnal ustanovení o nutné obraně dle § 13 zák. č. 140/1961 Sb, který zněl:

„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícímú útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.“³³

Ačkoli nový trestní zákoník byl dlouho dobu v procesu schvalování nedospěl mnohých změn v problematice okolností vylučujících protiprávnost. Spíše než novelizací bych tyto změny nazval kosmetickými a to z důvodu, že slovo „zřejmě“ bylo novelizováno na „zcela zjevně“ a druhou a poslední částí nebo spíše slovem bylo novelizováno „povaze a nebezpečnosti“ na „způsobu“. Domnívám se, že tyto dvě změny slov si nezaslouží být nazvány novelizací a to i z důvodu, že jsou skoro totožné.

³² Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. Tpjn 303/2008

³³ § 13 zákona č. 140/1961 trestní zákon

Dle mého názoru je důležitým pojmem v oblasti nutné obrany tzv. „preventivní nutná obrana“. Tento termín je mnohokrát uváděn v souvislosti s vybočením z mezí nutné obrany a to především z časového důvodu, tedy dle mnohých by se mohlo jednat o exces extenzivní. Různé usnesení a rozhodnutí soudů se však shodly na tom, že o vybočení z mezí nutné obrany co se týče excesu extenzivního se v tomto případě nejedná. Jako příklad uvedu pořízení zbraně pro ochranu své osoby nebo psa pro ochranu majetku. Tyto dva příklady jsou tzv. „preventivní nutnou obranou“, kdy pořízení těchto „zbraní“ je v době, kdy útok přímo nehrozí ani netrvá.

2.3. Oprávněné použití zbraně

„Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.“³⁴

Podrobněji upraveno především v zákonech o služebním poměru vojáků, o Polici ČR, celní zákon, o BIS, o ozbrojených silách ČR, o Vojenské policii, o vězeňské službě a justiční strážci ČR a další. Co se rozumí zbraní je nutno posuzovat podle daného právního předpisu, některé předpisy dovolují použití zbraně při nutné obraně nebo v krajní nouzi. Oprávněná osoba, jež používá zbraň, je povinna co nejvíce šetřit život osoby, proti které směřuje zákrok i jinak dbát nutné opatrnosti.

2.4. Právní úprava v zahraničí

Většina nebo spíše všechny evropské státy mají ve svém právním řádu upraveny okolnosti, které vylučují protiprávnost činů pomoci, kterých se občan může bránit či chránit svůj majetek. Tyto okolnosti, které vylučují protiprávnost, dávají záruku občanům, že když budou ohrožena jejich práva jako je např. právo na život, zdraví či vlastnit majetek, tak si pomocí této právní úpravy mohou občané bránit tyto svá práva, aniž by byly trestně odpovědní. V tomto oddíle uvedu několik zahraničních úprav okolností vylučující protiprávnost.

³⁴ § 32 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Slovenská republika

Tato námi velmi blízká země je asi nejenom z historického hlediska velmi podobná spíše stejná. V této zemi proběhla v roce 2005 změna jak v trestním zákoně tak i v trestním řádě, což se v České republice podařilo jen z poloviny. Dále bych se zabýval již okolnostmi vylučující protiprávnost, především však úpravám nutné obrany. Nutná obrana je upravena v § 25 zák. č. 300/2005 Z.z. trestní zákon.³⁵

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená útoku, zejména

jeho způsobu, místu a času, okolnostem vztahujícím se k osobě útočníka nebo k osobě obránce.

(3) Ten, kdo odvrací útok způsobem uvedeným v odstavci 2, nebude trestně odpovědný, pokud jednal v silném rozrušení způsobeném útokem, zejména v důsledku zmatku, strachu nebo úleku.

(4) Pokud se někdo vzhledem k okolnostem případu mylně domnívá, že útok hrozí, nevylučuje to trestní odpovědnost za čin spáchaný z nedbalosti, pokud omyl spočívá v nedbalosti.“³⁶

Dle mého názoru je nutná obrana dle § 25 odst. 1) a 2) zákona č. 300/2005 Z.z. a paragrafové znění nutné obrany dle § 29 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník téměř shodné. Naši slovenští sousedé mají však ještě § 29 odst. 3) zák. č. 300/2005 Z.z., kterým si uvědomují, že v případě nějaké události, která má mít za důsledek ohrožení života, zdraví či majetkové újmy se bránící osoba dostává do psychického tlaku vyvolaného útočníkem a tudíž není schopna rozpoznat a bránit se způsobem zcela zjevně přiměřeným útoku. Toto je velmi

³⁵ *Slovenský trestní zákon*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006, 201 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8055-2.

³⁶ § 25 zák. č. 300/2005 Z.z. trestný zákon, Slovenská republika

důležité, ale bohužel v českém právním řádu na takovou situaci nikdo nemyslel a není tedy nijak upravena.

Poslední zmíněnou úpravou ze zák. č. 300/2005 Z.z., bude § 26 odst. 2):

„Za použití zbraně v souladu se zákonem se považuje též její použití proti jinému ve svém obydlí na ochranu života, zdraví nebo majetku, pokud osoba do obydlí neoprávněně vnikne nebo v něm neoprávněně setrvává a nejde o nutnou obranu. To neplatí, pokud byla přítom jinému úmyslně způsobena smrt.“³⁷

Toto ustanovení a možnost bránit své obydlí proti útočníkovi tímto způsobem je dle mého názoru velmi důležité a bohužel v našem právním řádu chybí. Ačkoli byl zák. č. 40/2009 Sb. uveden později v účinnost než zák. 300/2005 Z.z. mají občané Slovenské republiky dle mého názoru otázkou nutné obrany a použití zbraně více propracovanou.

Republika Rakousko

Právní předpisy vztahující se k okolnostem vylučující protiprávní jednání na území Rakouska byly získány při osobním setkání s rakouskými policisty. Tito sdělili, že tzv. zbraně samovýroby, též "jarní zbraně", jsou poplašné systémy, pomocí nichž je zraněn útočník, lupič (skrz různé pasti, oka, železné pasti na zvěř a podobné aparáty). Tak za pomoci těchto zařízení bude obránce svého majetku stíhán, jakoby způsobil fyzické zranění a obecně není odůvodněno sebeobranou a stav nouze. Každý jednotlivý případ, ale bude individuálně prošetřen. Mohou být zraněni lidé, kteří nespáchali žádný trestný čin. Výjimkou jsou například horské chaty, které jsou mimo hlavní turistickou sezónu zabezpečeny těmito zařízeními a jsou náležitě označeny. Vzhledem k tomu, že se z důvodu nepříznivých klimatických podmínek chce turista skrýt do bezpečí, překoná zabezpečení (tzv. „jarní zbraň“) horské chaty a způsobí si tak zranění. I když byl turista zraněn, nikdo nebude trestně odpovědný a to z důvodu, že je všeobecně známo, že jsou horské chaty zabezpečeny tímto způsobem.

Pokud člověk v průběhu sebeobrané akce zneškodní útočníka a ten bude zraněn, jedná se z právního hlediska o fyzickou újmu. A pokud není žádný důvod k sebeobrané akci, jedná se o tělesné zranění a člověk může být i trestně

³⁷ § 26 odst. 2 zák. č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, Slovenská republika

stíhán. Z tohoto důvodu, každý, kdo se zabývá sebeobranou, musí mít dobré znalosti a být dobře informován o sebeobraně. Legitimní obrana je tzv. zdůvodnění, že za určitých podmínek mohou být některé sebeobranné činy schváleny tak, že porušují zákon. V rakouském trestním zákoně č. 60/1974 StGB je sebeobrana zakotvena v § 3, který zní:

„(1) Nejedná se nezákonně, pokud je to pouze jenom obrana, která je nutná k odražení skutečného nebo hrozícího útoku na život, zdraví, tělo, svobodu nebo majetek popřípadě na někoho jiného. Akce není opodstatněná, pokud je zřejmé, že osobu, napadl a jen málo znevýhodnil a ohrozil.

(2) Uživatelé, kteří překračují odůvodněné míry obrany, nevhodně použijí obranu (odstavec 1), jsou zděšení, mají strach nebo je na ně vyvíjen teror jsou trestně odpovědní. Pokud překročení nutné obrany je z nedbalosti, lehkovážnosti a člověk je ohrožen na svobodě, v tomto případě se také může jednat o trestný čin nebo jen o přestupek, který je řešen pokutou.“³⁸

Termín nutná obrana se skládá ze tří následujících částí: stav nutné obrany, jednání v nutné obraně a vůle k obraně.

Stav nutné obrany:

Nutná obrana je vyvolána trvajícím nebo bezprostředně hrozícím protiprávním útokem člověka na chráněný právní zájem. Konkrétně musí být splněny tyto podmínky:

- a) Útok člověka: Přitom se musí jednat o aktivní činnost. (Příklad: útočník zaútočí pěstí); v případě pasivního chování nelze nutnou obranu ospravedlnit. (Příklad: Vyhazovač, který zraní člověka, který odmítá opustit podnik, ale nijak aktivně neútočí, nýbrž se chová zcela pasivně, se nemůže odvolávat na nutnou obranu)
- b) Útok musí trvat nebo bezprostředně hrozit: Trvající útok je takový, který již nastal a stále probíhá. Přímou hrozící je útok tehdy, pokud ještě nedošlo k žádnému porušení právních zájmů, ale mohlo bych k němu

³⁸ Zák. č. 60/1974 StGB ve znění pozdějších úprav

bezprostředně dojit, tj. útok je ve fázi krátce před porušením zájmu. (Příklad: Útočník zatíná pěst a napřahuje se k úderu)

- c) Útok musí být protiprávní, musí tedy porušovat právní řád. Skutečnost, že napadený mohl útok předvídat nebo mu zamezit, nemění nic na zákonnosti nutné obrany. Nutnou obranu ale nelze užít proti jednání v nutné obraně. Stejně tak se nutná obrana nepřipouští v situaci, kdy se napadený nepokusil konfrontaci se svým odpůrcem včas zabránit, ačkoli to bylo za dané situace možné i vhodné. V zásadě sice není nikdo povinen, pokusit se protiprávní útok druhé osoby předem odvrátit, ale v určitých situacích může být odvrácení konfliktu tím nejúčelnějším a nejsmysluplnějším způsobem obrany. Stejně tak se nelze odvolávat na nutnou obranu, pokud dotyčný konfrontaci s druhou osobou sám vyvolá, vyprovokuje ji a naruší tělesnou integritu druhé osoby, např. dá jí pohlavek.
- d) V nutné obraně je obranné jednání zaměřeno vždy pouze na právní zájmy útočníka. Zásah do právních zájmů nezúčastněné třetí osoby nelze v zásadě ospravedlnit jako nutnou obranu. Zde ale také může přicházet v úvahu stav tzv. omluvné nebo ospravedlnitelné krajní nouze. (Příklad: Dva mladiství přijdou do obchodu. Jeden z nich ukradne bez vědomí druhého peněženku z jednoho nákupního košíku a dá se na útěk. Majitel peněženky si jeho jednání všimne a druhého nezúčastněného mladíka zadrží. V tomto případě je nutná obrana nepřípustná, popřípadě se jedná o stav nouze.)
- e) Musí se jednat o útok na zákonem chráněný zájem. Mezi takové řadí zákon: útok na život, zdraví, tělesnou integritu, svobodu nebo majetek. I když nejsou v zákoně samostatně uvedeny, řadí se útoky na pohlavní oblast také mezi zákonem chráněné zájmy. Proti urážce na cti ovšem žádná nutná obrana neexistuje. Nutná obrana se také týká jen osobních zájmů. Útoky na zájmy třetí osoby mohou být důvodem pro pomoc v nouzi. Pro ni platí zásady nutné obrany. (Příklad: Pokud je někdo fyzicky napaden a v důsledku tohoto tělesného poškození není schopen se bránit,

může mu např. jeho doprovod poskytnout pomoc. Předpokladem pro to je však skutečnost, že napadený o pomoc stojí.)

Jednání v nutné obraně:

Takové jednání se musí omezit pouze na nutnou obranu. Útočnickovi může být způsobena jen taková škoda, která je nezbytná pro odvrácení útoku. Jako nezbytnou lze označit takovou obranu, která představuje nejšetrnější způsob k odvrácení útoku. Přitom je třeba zohlednit i způsob a intenzitu útoku, nebezpečnost útočníka a také prostředky dostupné k odvrácení útoku. Pokud je člověk schopen fyzicky se sám bránit, nesmí bezdůvodně používat zbraň. Jednání v nutné obraně musí být vždy až poslední možností obrany. Jestliže existuje možnost konflikt odvrátit jiným způsobem, pak není nutná obrana nevyhnutelná. Při obraně nesmí vzniknout nepřiměřeně větší škoda než ta, která hrozila z útoku (odst. 1 2. Věta / Neoprávněná obrana). Obranné jednání nesmí být v hrubém nepoměru ke škodě hrozící z útoku. (Příklad: nepřiměřená obrana je např. když majitel novinového stánku zbije baseballovou pálkou zloděje, který mu ukradl noviny, tak, že jeho zranění vyžadují hospitalizaci v nemocnici. Těžká zranění způsobená při obraně jsou zjevně nepřiměřená způsobu útoku).

Vůle k obraně:

Pod tímto pojmem rozumíme vůli odvrátit útok. Tento subjektivní ospravedlňující prvek v zásadě existuje vždy.

Hranice nutné obrany:

Překročení nutné obrany (Vybočení z mezí nutné obrany). Překročení nutné obrany nastane, pokud dojde k překročení ospravedlnitelných mezí nutné obrany nebo pokud jednání slouží ke zjevně nepřiměřené obraně (odst. 2). (Příklad: Osoba, která při nutné obraně smrtelně zraní neozbrojeného útočníka, který ho předtím napadl a uštědřil mu pohlavek. Vycházíme z toho, že útok v dané době ještě trval.)

Zde je třeba rozlišovat tyto případy:

- a) Dojde-li k překročení nutné obrany ze strachu, zděšení nebo úleku, nejedná se v tomto případě o úmyslný trestný čin. Jednání je ale možné klasifikovat jako nedbalostní trestný čin, pokud je nedbalostní spáchání přestupku trestné nebo pokud lze původci navzdory rozrušení mysli vytknout, že podcenil nutnost či přiměřenost obranného jednání.
- b) Jsou-li důvodem pro překročení nutné obrany vztek, rozhořčení nebo nával zlosti, nese původce v takovém případě plnou odpovědnost za následky svého jednání stejně jako v případě úmyslného překročení nutné obrany.

Záminka nutné obrany:

Pod tímto pojmem rozumíme odvolání se na nutnou obranu, aniž by situace nutné obrany nastala, buď proto, že stav nutné obrany neexistoval nebo již neexistuje nebo proto, že nutná obrana nebyla překročena ze strachu, zděšení nebo úleku. To s sebou nese plnou trestněprávní odpovědnost.

Putativní nutná obrana:

Jedná se o mylnou domněnku, že existují podmínky nutné obrany. (Omyl v ospravedlňující skutkové podstatě). V takovém případě nelze osobu potrestat za úmyslné spáchání trestného činu, ale může být postižena za nedbalostní trestný čin.

Omluvná krajní nouze je uvedena v § 10 zák. č. 60/1974 StGB takto:

„(1) Ten, kdo spáchá čin jinak trestný, aby odvrátil jemu nebo jiné osobě přímo hrozící újmu, se trestného činu nedopustil, pokud škoda způsobená daným jednáním není zjevně nepřiměřená škodě, které má být odvrácena, a v pozici právně chráněného pachatele se jiné chování nedá očekávat.

(2) Pachatel se dopustil trestného činu, pokud se vědomě a bez důvodu uznaného právním řádem vystavil nebezpečí. Dotyčný je proto stíhán za nedbalostní trestný čin, jestliže špatně pochopil předpoklady, za kterých by jeho

jednání nebylo trestné, což vycházelo z nedbalosti, a za tento nedbalostní čin mu tedy hrozí trest.“³⁹

Jak je vidět na shora uvedených definicích rakouského trestního zákona, jejich právní úprava týkající se nutné obrany v jejich pojetí sebeobranu a popř. také automatických obranných zařízení (dle rakouského pojetí „jarní zbraně“) je dle mého názoru mnohem přesnější a dává lidem větší možnosti a šanci jak se bránit. Vzhledem k tomu, že tyto možnosti většina obyvatelů Rakouska zná, je jejich obrana proti pachatelům mnohem přesnější a nevystavují se tak trestnímu stíhání za překročení mezí nutné obrany.

Nizozemsko

Nizozemský trestní zákon má třetí hlavu trestního zákona nazvanou Trestní nepostižitelnost a zvýšení trestní postižitelnosti, kdy v tomto oddíle se budu věnovat pouze ust. § 41 který je nazván Nutná sebe/obrana, nepřiměřená sebe/obrana:

„(1) Osoba, která spáchala trestný čin v nutné obraně vlastního či cizího života, cti nebo majetku před okamžitým, protizákonným napadením, není trestně odpovědná.

(2) Překročení mezí nutné obrany a sebeobranu není trestné, jestliže bylo přímým následkem silného pohnutí mysli způsobeného protizákonným napadením.“⁴⁰

Zákonná úprava nutné obrany činy dle nizozemského trestního zákona sebeobranu je velmi podobná úpravě nutné obrany ve slovenském trestním zákoně. V odst. 2 § 41 nizozemského trestního zákona se znovu objevuje úprava nutné obrany, která se zabývá překročením mezí nutné obrany v případě silného pohnutí mysli v důsledku napadení. Stejně tak jako má tuto úpravu i slovenský trestný zákon v českém právním řádu toto chybí.

³⁹ Zák. č. 60/1974 StGB ve znění pozdějších úprav

⁴⁰ *Nizozemský trestní zákon a předpisy související*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006, 199 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8054-4

3. OCHRANA A ZABEZPEČENÍ NEMOVITOSTI

Pojem zabezpečení zná asi každý člověk. Člověk vlastnil různé druhy věcí, které si taky různým způsobem zabezpečoval. Málo kdo, ale už ví, podle jakých pravidel se zabezpečí nemovitost proti nechtěné návštěvě zloděje. V této kapitole jsou vymezeny základní druhy zabezpečení slabých míst nemovitosti, které využívá zloděj pro vniknutí dovnitř. Jako slabá místa vzhledem k zabezpečení jsem určil dveře a okna, kdy u těchto bude proveden návrh optimálního zabezpečení. Zabezpečení proti vniknutí zloděje by se dalo chápat jako „preventivní“ nutná obrana, kdy je zde podobný účel zabezpečení jako u automatických obranných zařízení. Jak říká jedno pořekadlo: „Řetěz je tak silný jako jeho nejslabší článek“ především podle tohoto by se měl řídit vlastník nemovitosti při zařizování zabezpečení nemovitosti. Další tlak, který je vyvíjen na majitele, je ze strany pojišťoven, které na základě stupně zabezpečení nemovitosti jsou schopny upravit i částku pojistného, což je pro samotného majitele jedno z důležitých kritérií uzavření pojistné smlouvy.

3.1. Dveře

Prostor dveří je tvořen dvěma celky, kdy zárubeň nebo dveřní rám je pevně ukotven do zdi nemovitosti. Druhým celkem je samotné křídlo dveří, které je usazena na rám nebo zárubeň. Co se týče bezpečnosti nemovitosti jsou důležité především dveře, které jsou na plášti budovy, může se jednat o hlavní vchodové dveře nebo třeba dveře do technické místnosti.

Každé dveře mají několik částí, které jsou pro ně společné. Záleží pouze na tom, jaký stupeň zabezpečení jednotlivé komponenty splňují.

Dveřní zámek je jednou z částí, která je obsažena u všech dveří. „Z hlediska umístění zámku rozeznáváme dva druhy zámků:

- zadlabací - nejvíce používaná montáž. Zámek je ukryt uvnitř a nepřečnívá přes plochu desky křídla
- vrchní - montáž se provádí na vnitřní stranu dveří a nezeslabuje tloušťku dveřního křídla“⁴¹

⁴¹ KŘEČEK, Stanislav. Příručka zabezpečovací techniky. Vyd. 2. S.l.: Cricetus, 2003, s. 48

Dveřní zámky dělíme podle stupně zabezpečení a to na obyčejné a bezpečnostní. Obyčejné zámky jsou bez vyššího stupně, kdy jejich mechanismus je obyčejný a pro posun závory používají klíč s plným zubem. Tento druh zámků se běžně používá u vnitřních dveří, které nejsou na plášti nemovitosti. Bezpečnostní zámky mají mechanismus uzpůsobený pro klíče dozické, motýlkové a jsou především uzpůsobeny pro cylindrické vložky.

I dveřní zámek je třeba ochránit, tato ochrana je pomocí dveřního štítku nebo vnějšího dveřního kování. Štítek nebo vnější kování musí být ke křídlu dveří přichyceno takovým způsobem, aby nemohlo dojít k jeho odmontování či vylovení. Dalším důležitým kritériem je to, aby cylindrická vložka zámku nepřesahovala dveřní štítek o více jak 3mm, kdy v případě nedodržení této podmínky může dojít k rozlomení cylindrické vložky zámku.

Cylindrická vložka by se dala nazvat i bezpečnostní uzávěrou, kdy primitivní bezpečnostní uzávěra byla použita již ve starém Egyptě. Současná podoba cylindrické vložky se datuje k roku 1865, kdy ji zkonstruoval američan Linus Yale. Cylindrická vložka je založena na soustavě odpružených stavítek a blokovacích kolíků, kdy právě ke každé soustavě patří jedinečný klíč. Jedná se o v současnosti nejběžnější typ bezpečnostní uzávěry, které například dělíme podle tvaru tělesa vložky:

- profilové - nejrozšířenější u oboustranných vložek
- kruhové - používané jako jednostranné vložky
- oválné, osmičkové - používané v USA
- různé speciální profily

Cylindrická vložka může být oboustranná - lze otvírat zevnitř i zvenčí, nebo jednostranná - otvírání pouze z jedné strany.

Bezpečnostní dveřní křídlo jsou oproti klasickému křídlu dveří vylepšeny následujícími bezpečnostními úpravami:

- „zvýšená odolnost proti prořezání, proražení, páčení, kdy jejich konstrukce je sendvičová s pevným kovovým rámem a můžou být tvořeny různými výplněmi (protipožární)
- nejméně tři bytelné závěsy

- rozšířený počet uzamykatelných a zajišťujících míst po celém obvodu dveřního křídla - použití rozvorového systému
- nejméně dva uzamykatelné zámky (hlavní a přídatný) vybavené všemi způsoby ochrany proti násilnému napadení
- většina bezpečnostních dveří používá i vlastní zesílenou bezpečnostní zárubeň⁴²

3.2. Okna

Okna jsou prosklené stavební otvory, které jsou umístěna po obvodu pláště domu. Konstrukce okna je podobná jako u dveří, když jeho konstrukce je tvořena rámem a samotným křídlem okna, které má oproti dveřím průsvitnou výplň, většinou skleněnou. Okno může být otevíratelné nebo neotevíratelné. Rozlišujeme několik druhů oken např. bytová, balkonová, sklepní či garážová.

Stejně jako u dveří i okna musí splňovat určitý bezpečnostní standart a to především ukotvení rámu okna do stěny domu, či pevné uchycení závěsů jak v rámu, tak v samotném křídle okny, kdy tyto by měly být odolné proti páčení. Oproti dveřím, které jsou uzavíratelné popř. uzamykatelné za pomoci zámku či cylindrické vložky, okna jsou uzavíratelná za pomoci uzávěrů a kování.

Nejslabším místem okna z hlediska bezpečnosti je skleněná výplň. Toto nejslabší místo lze zabezpečit pomocí mříží, rolet či žaluzií. Ne vždy jsou tyto způsoby i vzhledem k estetičnosti možné. Dalšími možnostmi pro zlepšení bezpečnosti skleněných výplní oken je použití bezpečnostních fólií (polyesterový film silný 50 až 400 mikrometrů), vrstvení skel což je sendvičová technologie lepených vrstev sklo-fólie-sklo.

Mříže jsou patrně nejstarší mechanická zábrana oken. Jejich konstrukce je složena ze svislých částí, které se nazývají pruty, vodorovných částí které se nazývají příčnicků. Místa, kde dochází k překrytí prutů a příčnicků jsou pevně spojena. Každý prut i příčnick je na svém konci ukotven do zdi minimálně 14 cm hluboko. Vnitřní prostor ohraničený pruty a příčnicků tvoří oko mříže. Velikost ok mříží závisí na průřezu a rozměrech použitého materiálu (pruty, příčnicků). Maximální doporučená velikost ok je 10 x 20 cm.

⁴² KŘEČEK, Stanislav. Příručka zabezpečovací techniky. Vyd. 2. S.l.: Cricetus, 2003, s. 49

3.3. Zabezpečení z důvodu pojištění

Vzhledem k tomu, že pojištění majetku je zcela běžným způsobem jak ochránit majetek, tedy alespoň jeho hodnotu, která se vrátí majiteli při pojistném plnění. Pro názorný příklad jsem vybral Českou pojišťovnu, která na svých internetových stránkách má dokument Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění majetku občanů dále jen „VPPMO“. Tento dokument by si měl každý člověk, který uzavírá pojistnou smlouvu týkající se majetku důkladně prostudovat, aby v případě pojistné události nezjistil, že tato konkrétní situace není zahrnuta v pojistné smlouvě.

Jedna z prvních otázek většiny lidí zní asi takto: „kolik zaplatím za pojistku?“ Cena pojištění se úrovně zabezpečení, které je taxativně vymezeno v „VPPMO“ mění. To na jakou slevu z pojištění máte nárok je u České pojišťovny vymezeno v čl. 10 „VPPMO“. Jakým způsobem, ale tedy efektivně zabezpečit svou nemovitost a zároveň dosáhnout co nejmenšího pojistného? Článek č. 11 „VPPMO“ je nazván Výkladová ustanovení a zabývá se přesnými definicemi pro potřeby pojišťovny, kde je například vysvětlen pojem **bezpečnostní dveře** (bod č. 31, čl. 11 „VPPMO“). V těchto podmínkách je úroveň zabezpečení jednotlivých prvků odvozena od českých technických norem, které vydává Český normalizační institut.

Bezpečnostní dveře jsou v „VPPMO“ definovány takto: „dveře, které splňují požadavky příslušné normy minimálně v bezpečnostní třídě 3. Tyto dveře jsou zpravidla profesionálně vyrobeny nebo upraveny tak, že jsou opatřeny bezpečnostním uzamykatelným systémem. Mají odpovídající pevnost, např. zesílení výztuhou dveřního křídla (křídel) plechem nebo mříží, zesílenými závěsy se zábranami proti vysazení a vyražení, případně jsou opatřeny bezpečnostním vícebodovým rozvorovým zámkem.“⁴³

⁴³ čl. 11, bod č. 31 VPPMO České pojišťovny

Z toho vyplývá, že bezpečnostní dveře musí splňovat minimálně třetí stupeň bezpečnosti, který je přesně definován v příslušné normě, kterou v tomto případě je ČSN P ENV 1627.⁴⁴ V této normě je jako příloha D uvedena následující tabulka:

Bezpečnostní třída	Předpokládaný způsob napadení
1	Příležitostný zloděj zkouší rozbít okno, dveře nebo uzávěr užitím fyzického násilí, např. kopáním, narážením ramenem, zdviháním, vytrháváním
2	Příležitostný zloděj dále zkouší rozbít okno, dveře nebo uzávěr užitím jednoduchých nástrojů, např. šroubováku, kleští, klínu
3	Zloděj zkouší zajistit přístup použitím dalšího šroubováku a páčidla
4	Zkušební zloděj dále používá pily, kladiva, sekery, sekáče a přenosné akumulátorové vrtačky
5	Zkušební zloděj dále používá elektrické nářadí, např. vrtačku, přímočarou pilu, úhlovou brusku o průměru kotouče maximálně 125 mm
6	Zkušební zloděj dále používá výkonné elektrické nářadí např. vrtačku, přímočarou pilu a úhlovou brusku o průměru kotouče maximálně 230 mm

Tabulka D.1: zdroj: ČSN P ENV 1627. str. 16

Norma ČSN P ENV 1629 vymezuje postupy pro zjištění tuhosti výplně dveří, přičemž je zde přesně definováno, jakým způsobem bude ukotven zkušební vzorek -dveře. Tato zkouška je prováděna pomocí nárazového zařízení, které je ukotveno na ocelovém laně o délce 1500 mm. Na volném konci lana je umístěno nárazové těleso: „tvořené koženým pytlek ve tvaru kužele s kulovým zakončením, vyplněný suchým pískem o objemové hmotnosti přibližně 1500 kg/m³“⁴⁵

Shora uvedená tabulka rozděluje do bezpečnostních tříd nejenom dveře, ale i okna nebo jejich uzávěr. Norma ČSN P ENV 1627 se vzájemně doplňuje ještě s dalšími třemi normami a to ČSN P ENV 1628, ČSN P ENV 1629 a ČSN P ENV 1630. Norma ČSN P ENV 1627 dále uvádí rozdělení skleněných výplní do 6 tříd, kdy toto rozdělení je na základě provedených testů normy ČSN P ENV 1628. Tabulka 1 uvedená v ČSN P ENV 1627 srovnává bezpečnostní třídy této normy s bezpečnostními třídami zasklení podle prEN 356 takto:

⁴⁴ ČSN P ENV 1627. *Okna, dveře, uzávěry: Odolnost proti násilnému vniknutí*. Český normalizační institut, 2000

⁴⁵ ČSN P ENV 1629. *Okna, dveře, uzávěry: Odolnost proti násilnému vniknutí*. Český normalizační institut, 2000, str. 11

Tabulka 1

Předpokládaná bezpečnostní třída okna, dveří nebo uzávěru podle této ENV	Bezpečnostní třída zasklení podle prEN 356
1	bez požadavků
2	4
3	5
4	6
5	7
6	8

Tabulka 1: Zdroj: ČSN P ENV 1627. str. 7

Norma ČSN P ENV 1630 vymezuje pojmy, kterou jsou potřeba pro úspěšné provedení testu bezpečnosti, kdy v této normě je zejména detailně popsáno nářadí, které je běžně používáno pro násilné překonání zabezpečení a následné vniknutí do objektu.

4. KAZUISTIKA

V této kapitole bych se chtěl věnovat dvěma případů, které se staly v roce 2004, kdy se dva majitelé rekreačních objektů rozhodli zabezpečit své nemovitosti automatickým obranným zařízením poté, co byly tyto objekty opakovaně vykradeny. Jedná se o případ ze zahrádkářské kolonie v katastrálním území Ráby na Pardubicku a o případ z městského obvodu Plzeň 8 – Černice. Tyto případy jsou sice z roku 2004, ale paragrafové znění nutné obrany v trestním zákoně a jeho novelizované verzi trestního zákoníku jsou shodné, proto není důvod nevyužít je pro tuto kvalifikační práci. Dalším důvodem proč byly zvoleny právě tyto dva případy je to, že těmito případy je zaobíral Nejvyšší soud, kdy jeho trestní kolegium vydalo stanovisko dne 30.9.2009⁴⁶, které je podrobněji definováno v závěru této kapitoly.

4.1. Případ z Pardubicka

Majitel obytné chatky v zahrádkářské kolonii Studánka u obce Ráby na Pardubicku F.M. poté co byla tato nemovitost opakovaně cílem zlodějů se rozhodl v přesně nezjištěné době od konce měsíce 2004 do počátku měsíce prosince 2004 umístit nástražný výbušný systém. Než nainstaloval nástražný výbušný systém pod podlahou kůlny, opatřil obytnou chatu zařízením, které nepravidelně rozsvěcovalo světlo, tak aby to vzbudilo dojem, že se zde někdo zdržuje.

Nástražný výbušný systém vyrobil sám F. M. po zakoupení vojenské výbušky V5-b od jemu neznámé osoby na trzích v obci Valy. To, že se jednalo o vojenskou výbušku však F.M. nevěděl. To jakým způsobem se výbuška uvede v činnost sdělil F.M. muž co mu ji prodal. Vojenská výbuška V5-b společně s iniciátorem EPIO byla umístěna do železné trubky, která byla na jednom konci zavařena, následně byla výbuška s iniciátorem zasypána štěrkem z důvodu, aby výbuška nevypadávala. Iniciátor byl spojen pomocí zvonkového drátu s nabíječkou autobaterií připojenou ke zdroji elektrické energie, která byla umístěna v kůlně přes dřevěný kolíček, který při otevření dveří kůlny měl sepnout kontakty a uvést v činnost tento systém. Dveře kůlny byly bez uzavíracího mechanismu a zapřené dřevěným prknem.

⁴⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2009, sp. zn. Tpjn 303/2008

Osoba J.P. přijela k nemovitosti F.M. na jízdním kole dne 20.12.2004 s úmyslem odcizit zde nějaký hliník. Po překonání oplocení pozemku, přistoupil k nezabezpečeným dveřím kůlny, kdy po jejich otevření došlo k iniciaci nástražného výbušného systému. Exploze nástražného výbušného systému způsobila J.P. těžké zranění levé nohy v oblasti lýtka. Následně byla provedena u J.P. při operaci v Krajské nemocnici Pardubice amputace levé nohy pod kolenem.

Rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích, který rozhodl v hlavním líčení 19. června 2006 samosoudkyní Mgr. Annou Sobotkovou, byl F.M. uznán vinným a z trestného činu ublížení na zdraví dle ust. § 221 odst. 1, 2 trestního zákona, kdy jinému úmyslně ublížil na zdraví a takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví. Následně bylo u obžalovaného upuštěno od potrestání podle § 24 odst. 1 trestního zákona z důvodu, že tento žil doposud řádným životem, spáchání trestného činu lituje a zejména způsobeného následku a s ohledem na tyto skutečnosti lze důvodně očekávat, že již projednání věci před soudem postačí k jeho nápravě. Bylo zohledněno i to, že J.P. utrpěl předmětná zranění v době, kdy se na místě činu nacházet neměl, kdy na toto místo přišel s úmyslem spáchat trestný čin. J.P. byl dne 18.4.2005 pod č.j. 1T 36/2005 - 52 uznán vinným pokusem trestného činu krádež podle § 8 odst. 1 trestního zákona k § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona.⁴⁷

Než nabyl rozsudek Okresního soudu v Pardubicích právní moc bylo podáno odvolání jak obviněným F.M. tak státním zástupcem Okresního státního zastupitelství ke Krajskému soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, které bylo však dne 5.9.2006 pod sp. zn. 13 To 356/2006 podle 256 tr. řádu zamítnuto. Následně bylo podáno F.M. a nejvyšší státní zástupkyní dovolání k Nejvyššímu soudu proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice, které bylo řešeno pod spisovou zn. 6 Tdo 66/2007, kdy dovolání F.M. se odmítá podle § 256i odst. 1 písm. e) tr. řádu (jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné). Dovolání nejvyšší státní zástupkyně se odmítá podle 256i odst. 1 písm. b) tr. ř. (bylo-li podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.).

⁴⁷ Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 19. června 2006, sp. zn. 22 T 62/2005

V odůvodnění dovolání F.M. je uvedeno, že soudy obou stupňů dospěly k závěru, že jeho jednání bylo vedeno úmyslem - přinejmenším nepřímým - způsobit újmu na zdraví narušiteli, ačkoli nebylo soudy obou stupňů F.M. prokazatelně prokázáno, že by trestný čin byl spáchán úmyslně, byl za toto uznán vinným. Dovolání F.M. směřovalo k tomu, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a podle 256m odst. 1 tr. ř. učinil vlastní rozhodnutí, kterým, by jeho osobu zprostil obžaloby. Toto Nejvyšší soud odmítl z důvodu, že v dovolacím řízení napadená rozhodnutí nelze přezkoumávat. Následně byly posouzeny výtky F.M. ohledně úmyslného způsobení trestného činu a aplikace ustanovení §13 tr. zákona eventuálně § 14 tr. zákona o nutné obraně či krajní nouzi.

Nejvyšší soud tedy tyto výtky posoudil a neshledal žádné porušení ze strany obou soudů, když jednání F.M. shledaly jako trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákona. Dále rozhodl, že posouzení jednání F.M. jako jednání dle § 4 písm. b) tr. zákona - úmysl nepřímý bylo rovněž správné.⁴⁸

Na druhé straně útočník J.P., který s úmyslem odcizení věcí vhodných k prodeji do sběrných surovin přešel oplocení rekreačního pozemku s obytnou chatkou a kůlnou majitele F.M., kdy při otevření dveří kůlny došlo k výbuchu nástražného výbušného systému. Následkem výbuchu došlo k poškození části levé spodní končetiny, která musela být amputována. Okresní soud v Pardubicích rozhodl v hlavním líčení dne 18. dubna 2005 samosoudkyní Mgr. Annou Sobotkovou, tak, že J.P. uznal vinným z trestného činu krádež dle ust. § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona⁴⁹ a to ve stádiu pokusu dle § 8 odst. 1 trestního zákona. Podle § 24 odst. 1 trestního zákona soud upustil od potrestání obžalovaného J.P. po přihlídnutí k doznání, jeho lítosti a zejména toho, že J.P. utrpěl vážné zranění a tudíž lze očekávat, že již samotné projednání před soudem postačí k nápravě obžalovaného J.P.⁵⁰

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. března 2007, sp. zn. 6 Tdo 66/2007

⁴⁹ zák. č. 140/1961 trestní zákon

⁵⁰ Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 18. dubna 2005, sp. zn. 1 T 36/2005

4.2. Případ z Plzeňska

Majitel chaty ev. č. E1605 poblíž Štěnovické ulice v Plzni - Černicích O.D., který svou chatu v období roku 1990 až 2000 našel vykradenou asi 15 krát se rozhodl uvnitř objektu v roce 2000 umístit postupně čtyři nástražná zařízení, která byla zhotovena na principu palné zbraně, kdy při narušení některých částí chaty dojde k výstřelu z těchto zařízení. Celý pozemek je oplocen asi dvoumetrovým pletivem a než se rozhodl svou chatu zabezpečit automatickým obranným zařízením, nainstaloval na nemovitost mříže, okenice a poté i poplašné zařízení. Když ani toto zabezpečení nevedlo k ochraně jeho majetku, rozhodl se rozmístit uvnitř chaty čtyři nástražná zařízení. Dvě z těchto zařízení byly umístěny tak, aby po jejich případné iniciaci došlo k výstřelu „ostrého náboje“ umístěného v palné zbraně ve výšce 70 cm z důvodu, aby narušitel nemohl být zabit, pouze zraněn. Zbylé dvě zařízení byly umístěné ve výšce 160 - 170 cm, kdy tyto palné zbraně byly nabity plynovými náboji a v případě iniciace měly narušitele omráčit. O.D. se domníval, že jediný způsob jak dopadnout pachatele je použití „ostrých nábojů“, které jej zraní a narušitel bude muset vyhledat lékařské ošetření.⁵¹

Dne 25.11.2004 kolem 12.00 hodin vstoupili L.G. společně s A.T. na pozemek na kterém je chata ev. č. E1605, kterou si vlastník zabezpečil čtyřmi automatickými obrannými zařízeními. L.G. vstoupil na pozemek u chaty s úmyslem sbírat kovový šrot. L.G. otočil klíčkou okénka u kůlny čímž došlo k iniciaci obranného zařízení a výstřelu „ostrého náboje“, který poranil L.G. na stehně pravé nohy. Ihned po postřelení L.G. tento šel sám zpět k vozu, kdy se při cestě k vozu potkal s A.T., který je k této chatě odvezl. A.T. se společně s L.G. domluvili, že k postřelení došlo v lese. L.G. byl ošetřen v nemocnici a následně po dobu dvou měsíců chodil za pomoci berlí. A.T. potvrdil, že společně s L.G. se živil sběrem železného odpadu. K chatě O.D. dovezl L.G. vozem až k oplocení. Zde si A.T. došel na toaletu, kdy mezitím L.G. překročil svěšený plot a šel na pozemek, kde následně došlo k jeho střelnému poranění. A.T. poté co uslyšel výstřel šel pomoci L.G., kterého naložil do vozu a z místa odjeli. Cestou se domluvili, že ke střelnému poranění došlo v lese.

⁵¹ Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 9.12.2005, sp. zn. 37 T 33/2005

O.D. jako majitel chaty uvedl, že chatu zabezpečil automatickým obranným zařízením z důvodu opakovaného vykradení, kdy nepomohlo vysoké oplocení zpevněné dřevěným plotem nahoře s ostnatým drátem, mřížou, okenice a ani poplašný systém. Dveře kůlny byly opatřeny třemi tyčemi s petlicí, zámkem a střelným zařízením. Ve výšce asi 170 cm dveří je falešné okénko s klíčkou, kdy otočením této dojde k iniciaci obranného zařízení. Zbývající obranná zařízení jsou umístěna různě po objektu. Dále O.D. uvedl, že na chatě jsou výstražné tabule a chatu využíval k dlouhodobé rekreaci. Syn majitele chaty O.D. uvedl, že chatu a oplocení kontroloval pravidelně jednou za 14 dnů, kdy při poslední návštěvě si nevšiml, že by bylo oplocení nějakým způsobem poškozeno.

Příslušník Policie ČR R.Č., který prováděl ohledání místa shodně s majitelem chaty uvedl, že plot nebyl poškozen jinde než kudy na pozemek vnikl L.G. Dřevěné plaňky, které sloužily jako vzpěry plotu, byly zlomené prošlápnutím dovnitř pouze v místě svěšeného oplocení.

Vzhledem k okolnostem spáchání činu a tomu, že v rozsudku je zdůrazněno, že soud při posuzování všech důkazů tyto hodnotil dle zásady „pochybnosti vždy ve prospěch obžalovaných“⁵². Oba obžalovaní jak L.G. tak i A.T. byly opakovaně odsouzeni za spáchání majetkových trestných činů, kdy obžalovaný L.G. opakovaně za krádeže a oba již byly ve výkonu trestu odnětí svobody. L.G. má v rejstříku trestů čtyři záznamy, přičemž soud přihlédl ke dvěma z nich a to za trestný čin krádeže, kdy byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody Okresním soudem v Chebu sp. zn. 4 T 168/1999 a dalším odsouzením Okresního soudu v Tachově sp. zn. 8 T 27/2003 za trestný čin podvod k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku se zkušební dobou do 14.6.2003. Obžalovanému L.G. přitěžovala předchozí odsouzení naopak mu polehčovalo částečné doznání, omluva poškozenému a že jednáním nebyla způsobena žádná faktická škoda. L.G. byl uložen trest ve výměře 300 hodin obecně prospěšných prací, který převyšoval 2/3 možné zákonné výměry.⁵³

Ještě před vynesemím rozsudku nad L.G. bylo rozhodnuto o vině a trestu pro majitele O.D., který byl uznán vinným pro trestný čin nedovoleného

⁵² Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 21. dubna 2006, sp. zn. 2 T 35/2005, str. 3

⁵³ Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 21. dubna 2006, sp. zn. 2 T 35/2005

ozbrojování dle § 185 odst. 1 trestního zákona, kdy si bez povolení vyrobil střelnou zbraň a přechovával ji, přičemž při shledání viny bylo upuštěno od potrestání obžalovaného O.D. dle § 24 odst. 1 trestního zákona z důvodu, že je pokročilého věku, kdy vedl vždy řádný život a před trestním soudem stanul poprvé.⁵⁴

4.3. Shrnutí obou případů

Trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky vydalo rozhodnutí, ve kterém se zabývalo oběma případy, které jsem uvedl. *„Instalace a použití automatického obranného zařízení, jehož účelem je odvrátit možný nebo předpokládaný budoucí útok na zájem chráněný trestním zákonem na určitém místě bez součinnosti obránce (např. nástražné systémy, samostříly, zapojení elektrického proudu do mříží či kovového oplocení nemovitosti), samo o sobě nevylučuje naplnění podmínek nutné obrany podle § 13 tr. zák.*

K tomu, aby byly splněny podmínky nutné obrany v případě použití automatického obranného zařízení zejména v podobě nástražného systému, který se automaticky uvede v činnost po vniknutí útočníka do chráněného objektu, musí být zabezpečeno, aby se aktivovalo jen proti přímo hrozícímu či trvajícím útokům na zájem chráněný trestním zákonem, a aby jeho účinnost nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Při zaviněném nedodržení podmínek nutné obrany tím, kdo jej instaloval a odpovídá za jeho provoz, přichází v úvahu jeho odpovědnost za trestný čin spáchaný zpravidla z nedbalosti.“⁵⁵

K případu z okolí Pardubic bylo uvedeno, že majitel pozemku s obytnou chatou a kůlnou, měl spíše než instalaci automatického obranného zařízení zabezpečit kůlnu pevnými dveřmi, které by bylo možno uzavřít a uzamknout. Jelikož dveře do kůlny byly zabezpečeny pouze prknem, kterým byly zapřeny, aby se samovolně neotvíraly, soud toto nepovažuje za přiměřený způsob zabezpečení proti odcizení. Na základě tohoto nebyly splněny zákonem dané podmínky pro užití ust. § 13 tr. zákona o nutné obraně nebo ust. § 14 tr. zákona

⁵⁴ Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 9.12.2005, sp. zn. 37 T 33/2005

⁵⁵ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.9.2008, sp. zn. Tpjn 303/2008

o krajní nouzi.⁵⁶ V době, kdy F.M. instaloval nástražný výbušný systém nehrozilo žádné nebezpečí zájmu chráněnému trestním zákonem a tudíž nebyly naplněny základní podmínky nutné obrany a krajní nouze.

Naproti tomu v případě z místní části Plzeň - Černice, je ve stanovisku uvedeno, že O.D. umístil nástražné výbušné zařízení rovněž v době, kdy nehrozilo žádné nebezpečí zájmu chráněnému trestním zákonem, ale toto zařízení bylo zkonstruováno tak, že bylo spuštěno až když útok skutečně nastal. Zařízení bylo rovněž uzpůsobeno tak, aby pachatel byl zraněn nikoli usmrcen. V tomto případě se jednalo o zájem chráněný zákonem a za konkrétních okolností zjištěných v tomto případě se jedná nutnou obranu dle ust. § 13 tr. zákona.

Na základě těchto informací vyjádřilo svůj názor trestní kolegium, kdy na základě právních názorů, je potřeba vyřešit otázku přípustnosti tzv. preventivní nutné obrany. Tímto pojmem se rozumí příprava k odvrácení útoku, což může znamenat např. pořízení psa, zajištění objektu hlídací službou či opatření legální zbraně pro zajištění ochrany a obrany držitele. Toto samotné jednání nevylučuje, že se nemůže jednat o jednání v nutné obraně. Navíc je v tomto stanovisku uvedeno, že ani použití nelegálně držené zbraně proti útoku přímo hrozícímu na zájem chráněný zákonem nevylučuje jednání napadeného v nutné obraně respektive, že by toto znamenalo vyloučení z podmínek nutné obrany.

Někteří namítají to, že takové automatické obranné zařízení nelze nijak regulovat, aby byla dodržena podmínka přiměřenosti, a dále je zde časová podmínka, kdy tato obrana je prý předčasná. Tato časová námitka je však neopodstatněná a to z důvodu, že obranný mechanismus je naprogramovaný, tak aby se uvedl v činnost pouze v případě útoku na zájem chráněný zákonem. Přičemž takovéto zařízení musí splňovat bezprostřední reakci na útok a zasažení útočníka takovým způsobem, aby nebyla překročena mez přiměřenosti mezi útokem a obranou. Toto je pro obránce bezpečnější varianta než, aby se postavil útočníkovi tvář v tvář, kdy by toto mohlo vyvolat v útočníkovi ještě významnější útok proti obránci.

⁵⁶ zák. č. 140/1961 trestní zákon

Ve stanovisku jsou uvedeny dvě časové fáze a těmi jsou:

- doba, ve které bylo obranné zařízení instalováno a je v pohotovosti,
- doba vlastního fungování (automatické spuštění).

První fáze tedy nemá vliv na řešení otázky odpovědnosti obránce za následný zásah obranného zařízení v druhé fázi. Ve druhé fázi je třeba rozlišit dvě varianty spuštění obranného mechanismu a to zda bylo obranné zařízení spuštěno útočником, pakliže jsou splněny podmínky nutné obrany, není obránce za tento zásah a způsobený následek trestně odpovědný. Jestliže nešlo o útok nebo se jednalo o nepřiměřenou reakci, nejedná se o nutnou obranu a obránce, který takovýto mechanismus nainstaloval je trestně odpovědný. V tomto případě půjde o nedbalostní trestný čin.

V případě použití automatického obranného zařízení je třeba posuzovat vnitřní vlastnosti každého zařízení individuálně, zjišťovat za jakých podmínek dojde k jeho iniciaci a po jaký časový interval je zařízení aktivní. Toto lze porovnat ku příkladu s psem, který je na oploceném pozemku. Tento rovněž může napadnout i osobu, která nechce zaútočit na zájem chráněný zákonem. Tedy podle názoru trestního kolegia nelze usoudit, že obránce vybočil z mezí nutné obrany jen kvůli tomu, že použil automatického obranného zařízení proti neozbrojenému narušiteli.

Trestní kolegium uvádí, že nelze předem vylučovat použití automatických obranných zařízení z nutné obrany. A to za předpokladu, že jsou splněny podmínky nutné obrany, především útok na zájem chráněný zákonem přímo hrozí nebo trvá a je rovněž splněna časová podmínka. Zařízení, které se uvede v činnost po vniknutí útočnika do chráněného objektu, musí být zabezpečeno, tak aby se aktivovalo pouze proti přímo hrozícímu nebo trvajícímú útoku a jeho účinnost nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.⁵⁷

⁵⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2009, sp. zn. Tjpn 303/2008

4.4. Doporučené zabezpečení majetku

Závěrem této kapitoly na základě shora uvedených informací z případů, při kterých bylo použito automatického obranného zařízení při zabezpečení rekreačních objektů, rozsudků okresních i krajských soudů, rozhodnutí Nejvyššího soudu v Brně i stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR, bych chtěl formulovat praktická doporučení jakým způsobem si zabezpečit svůj majetek, aniž by byl porušen zákon.

Jak je již shora uvedeno, použití automatického obranného zařízení není ihned vyloučeno z jednání v nutné obraně, ale musí být splněny podmínky nutné obrany. Objekt, který bude zabezpečen automatickým obranným zařízením by neměl být volně přístupný, pozemek by měl být oplocen, tak aby se zamezilo náhodnému aktivování zařízení proti dítěti či osobě, která pouze zabloudila a nemá v úmyslu dopustit se trestného činu. Objekt by měl být viditelně označen, že je zabezpečen automatickým obranným zařízením a že je zde vysoké nebezpečí úrazu při vniknutí do objektů a pohybu po okolním oploceném pozemku. Samotné obranné zařízení by rozhodně nemělo odporovat zákonu, aby se obránce nedopouštěl trestného činu dle § 279 trestního zákoníku.⁵⁸ Obranné zařízení musí splňovat takové technické kritéria, aby mohlo útočnickovi způsobit pouze přiměřené zranění, v žádném případě by ho nemělo usmrtit. V objektu je možno nainstalovat více těchto obranných mechanismů, přičemž některé by při narušení mohly být pouze akustické. V tomto případě, by obránce, který nainstaloval tyto zařízení, útočníka tímto způsobem upozornil na možné nebezpečí, které mu může způsobit újmu na zdraví. Dle mého názoru by se tímto vyhnul obránce svého majetku jakémukoli trestnímu stíhání. A závěrem všeobecně známé pravidlo „co není zakázáno, je dovoleno.“

⁵⁸ § 279 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

5. STATISTICKÉ ÚDAJE

Ze statistiky vytvořené Policejním prezidiem ČR jsem se rozhodl pro potřeby této práce využít trestné činy proti majetku, které byly způsobeny vloupáním, tedy po překonání překážky. Tento druh majetkové trestné činnosti je druhým nejčastěji páchaným trestným činem. V této práci jsem se rozhodl využít statistiky Policejního prezidia za poslední tři roky.

V roce 2010 bylo oznámeno 58 758 trestných činů, které byly spáchány vloupáním. Z toho bylo objasněno, zjištěno konkrétní osob pachatele, pouze 11 765 skutků, tedy 20,02 %.⁵⁹ Každý pátý případ krádeže vloupáním se podaří objasnit, nikdo však už nezjistí, zda pachatel, který byl zjištěn a který způsobil majiteli škodu, tuto škodu nahradil.

V roce 2011 bylo ohlášeno 59 672 krádeží vloupání což je sice jenom 914 trestných činů spáchaných vloupání více, ale ukazuje to stoupající tendenci páchaní trestných činů všeobecně. Z těchto oznámených trestných činů se podařilo Policii ČR k 12 092 případům zjistit pachatele, což je přepočteno na 20,26%.⁶⁰ S mírným vzestupem oznámených trestných činů vzrostl i počet objasněných skutků.

V roce 2012 bylo nahlášeno 55 554 krádeží vloupání což je nejméně za poslední tři roky. Navzdory klesajícímu počtu skutků, bohužel poklesl i počet objasněných trestných činů oproti roku 2011 na 11 122, což je stejný procentuelní výsledek jako v roce 2010, tedy 20,02%.⁶¹

Za poslední tři roky bylo v České republice oznámeno 173 984 krádeží vloupáním, což znamená, že průměrně každý den bylo oznámeno skoro 159 těchto trestných činů. Za poslední tři roky byl k 34 979 skutkům zjištěn pachatel. To jakým způsobem a zda vůbec došlo k odsouzení pachatele popřípadě uhrazení škody, která byla způsobena, statistiky Policie ČR nezjišťují.

⁵⁹ <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2010.aspx>

⁶⁰ <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>

⁶¹ <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

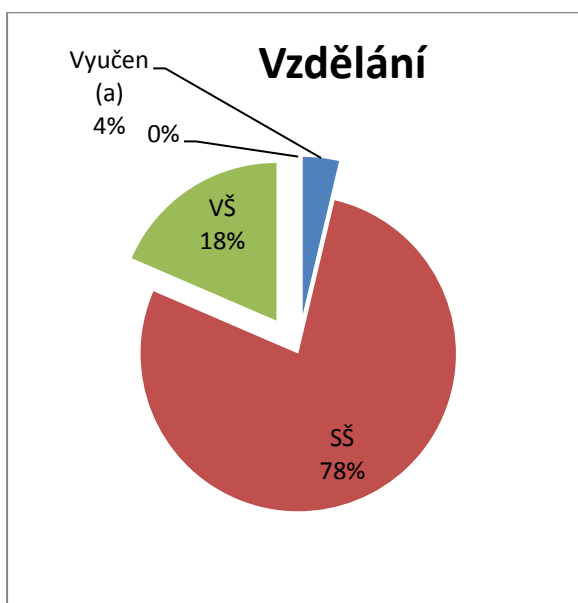
6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Z důvodu zjištění informovanosti široké veřejnosti o automatických obranných zařízeních jsem využil dotazníkového šetření. Tento dotazník, kterým bylo provedeno dotazníkové šetření, je v příloze této práce.

Do dotazníkového šetření bylo osloveno 150 osob, přičemž zpět se vrátilo 108 plně a správně vyplněných dotazníků. Úspěšnost návratnosti je tedy 72%.

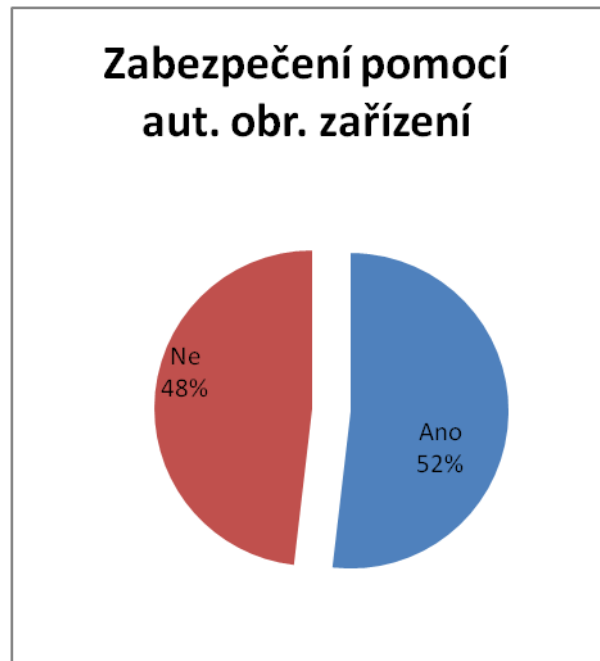
Tento dotazník je rozdělen do tří oblastí. Do první oblasti dotazníku jsou zahrnuty otázky týkající sociologického průzkumu, tedy pohlaví, věk a vzdělání respondenta. Druhá oblast je věnována, zda respondent zná problematiku automatického obranného zařízení a zda považuje tyto informace za dostatečné. Do poslední oblasti dotazníku jsou zahrnuty odpovědi respondentů na otázky, zda by zabezpečili svůj majetek pomocí automatického obranného zařízení a zda jsou pro změnu zákona v této problematice.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 72 mužů a 36 žen, přičemž 92 respondentů bylo ve věku mezi 27 až 50 lety, což je 85% z těch co odpověděli. Vzdělání 84 dotazovaných lidí bylo středoškolské, což činí 78% z celkového počtu. Šetření se zúčastnilo 20 respondentů se vzděláním z vysokých škol.

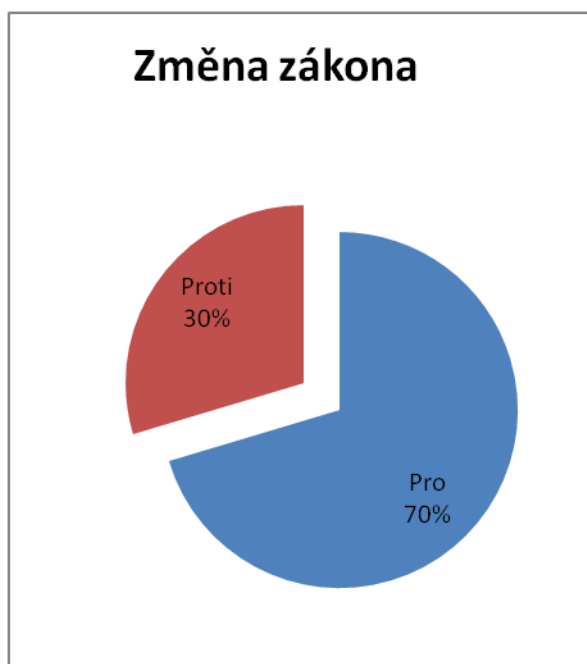
Graf: zdroj: dotazníkové šetření, otázka č. 3

Druhá skupina otázek v dotazníku se zabývala tím, zda respondent zná či nikoli zabezpečení majetku pomocí automatického obranného systému a jestli informace, které má jsou dle jeho mínění dostatečné. V 84 případech respondent odpověděl, že tento způsob ochrany sice zná, ale naproti tomu 80 respondentů nepovažuje informace, které mají za dostatečné.

Graf: zdroj: dotazníkové šetření, otázka č. 4

Třetí a závěrečná část dotazníku se týkala, zda by zabezpečili majetek pomocí automatického obranného systému, i když jsou si vědomi, že může toto zařízení způsobit zranění a zda jsou pro změnu zákona, která by dávala větší možnost zabezpečit si majetek pomocí automatického obranného zařízení. Na otázku zda zabezpečit majetek či nikoli pomocí automatického zařízení byly odpovědi v celku vyrovnané, 56 by svůj majetek zabezpečilo, oproti 52 kteří by majetek tímto způsobem nezabezpečili. Pro změnu zákona, která by umožňovala zabezpečit majetek tímto způsobem, bylo 76 respondentů což, je 70% všech dotazovaných.

Graf: zdroj: dotazníkové šetření, otázka č. 10

7. NÁVRHY K OCHRANĚ MAJETKU

Tato kapitole dává určité varianty ochrany majetku, které by mohly v případě změny zákona pomoci vlastníkům při zabezpečení majetku. Vlastně český právní řád nedefinuje ani pojem majetek. Každá právní úprava má své ustanovení o majetku, přičemž pojem majetek je stále stejný. Co se týče možnosti ochrany majetku v případě svépomoci podle občanského zákoníku, je zde tato možnost značně omezena a to především vzhledem k přiměřenosti prostředků odvrácení proti zásahu. Proč je obránce omezen pouze na maximální intenzitu zásahu? Osoba, která zasahuje do práv druhých, si musí být vědoma, že toto jednání může, ba dokonce bude postiženo a ne jenom do výše intenzity zásahu. Další omezením svépomoci je podmínka náležitosti subjektu. Z jakého důvodu, by svépomoc nemohla poskytnout osoba, kterou majitel určí, aniž by se jednalo o osobu, jež je ohrožena na svých právech, např. z důvodu fyzické nebo psychické indispozice.

Právní úprava okolností vylučující protiprávnost uvedená v trestním zákoně č. 40/2009 Sb. je dost pozadu a to nejen ve srovnání s tzv. západní Evropou, ale i v porovnání se Slovenskou republikou. Detailní popsání nutné obrany ze Slovenské republiky, bychom mohli použít také. V naší právní úpravě nutné obrany úplně chybí pojem „silné rozrušení“, se kterým pracuje český právní řád třeba u trestného činu zabití dle § 141 tr. zákoníku. Slovenská republika má ve svém trestním zákoně upravenou recidivu u některých zločinů: „Maximální možná délka trestu odnětí svobody se stanoví na dobu 25 let; trest na doživotí zůstává zachován s tím, že je ve smyslu zásady „třikrát a dost“ obligatorně ukládán za taxativně zákonem vyjmenované dokonané zločiny, za které byl pachatel již v minulosti dvakrát soudně potrestaný nepodmíněným trestem odnětí svobody.“⁶²

Já osobně se domnívám, že tento způsob trestání pachatele je velmi dobrý a nemuselo by se jednat pouze o zločiny, ale třeba i o majetkové trestné činy. Republika Rakousko je v právní úpravě pojednávající o nutné obraně a krajní nouzi zcela nesrovnatelná. Detailně popisuje co je sebeobránná situace,

⁶² Slovenský trestní zákon. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006,

sebeobranný čin, obrannou vůli, dává občanům limity sebeobrany a poukazuje na situace, které nejsou v mezích okolností vylučující protiprávnost. Vzhledem k osobnímu kontaktu bylo zjištěno, že automatické obranné zařízení nají i v Rakousku, sice pod pojmem „jarní zbraně“ nebo zbraně samovýroby, ale princip použití je totožný.

Dále by měl být změněn pohled na pachatele, který páchá majetkovou trestnou činnost úmyslně. Vzhledem k tomu, že jeho jednání je úmyslné, měl by být srozuměn s tím, že majetek, který se pokouší odcizit je chráněn a to i takovým způsobem, že může dojít k jeho zranění. Pochopitelně majetek, který by byl takovýmto způsobem zabezpečen, by měl být řádně označen stejně jako je to v případech horských chat v Rakousku. Pojem „preventivní“ nutná obrana je uvedena pouze v usneseních nejvyššího soudu, kde tuto variantu nevyklučují jako exces z mezí nutné obrany. Takovým příkladem „preventivní“ nutné obrany může být třeba legálně držená zbraň, nebo pořízení psa. Proč vlastnictví psa nebo zbraně není také ihned odsouzeno a zajištění majetku pomocí automatického obranného zařízení ano. Pochopitelně by musela být založena evidence takových objektů, kde jsou nainstalována automatická obranná zařízení, která by byla přístupná jednotkám integrovaného záchranného sboru. Dále by objekt měl být na oplocení označen nějakým symbolem, obrázkem, který by byl srozumitelný pro všechny.

Dalším nástrojem, který by napomohl k lepšímu odhalování trestných činů a postihů za tyto činy by byl tolik skloňovaný registr přestupků. Stejně jako je to na Slovensku v trestním zákoně „tříkrát a dost“ mohl by člověk např. spáchat tři krádeže v posledních třech letech podle § 50 zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích, kdy po třetí krádeži by se jednalo automaticky o trestný čin krádež.

ZÁVĚR

Na závěr této práce bych chtěl poukázat na prakticky chybějící právní úpravu týkající se automatických obranných systémů, kterými jsem se zabýval. Při porovnání právní úpravy nutné obrany v zahraničí a u nás jsem dospěl k názoru, že naše právní úprava je velmi strohá, nekonkrétní a nezajišťuje občanům přesné možnosti zabezpečení majetku za pomoci automatických obranných zařízení. Nedomnívám se, že by osoby uvedené v případových studiích, které si zabezpečili svůj majetek v dobré víře proti opakovaným „návštěvám“ zlodějů, chtěli být potrestány za ochranu svého majetku. V obou rozsudcích jsou dle mého názoru rozpory a žádný zákon nestanovuje jakým způsobem toto zabezpečení kvalifikovat po právní stránce.

Dle mého názoru je potřeba, aby si společnost uvědomila, že každý vlastní něco na čem mu záleží a chce si toto bránit za každou cenu.

Proto by ochrana majetku měla být dle mého názoru přednější než ochrana zloděje, který má jasný úmysl odcizit věci. Na základě výsledků dotazníkového šetření se ztotožňuji s většinou, která uvedla, že o automatických obranných systémech je málo informací a žádají změnu zákona, který by přesněji upravoval, kdy a jakým způsobem je možno nainstalovat automatické zařízení, aniž by se člověk vystavoval trestnímu stíhání. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že většina respondentů tento způsob ochrany majetku zná, ale informace o něm jsou dle jejich názoru nedostatečné. S tímto výsledkem se plně ztotožňuji. Dle mého názoru, je prázdné místo nejenom v trestním zákoníku, ale také v nabídce obchodníků, kteří dle mého názoru čekají na právní upřesnění této problematiky a až poté přijdou na trh s certifikovaným automatickým obranným zařízením. Novelou trestního zákoníku 40/2009 Sb. došlo sice ke zpřísnění trestů za trestné činy proti životu a zdraví, na druhou stranu trestné činy proti majetku byly dle mého názoru odsunuty na okraj trestního práva.

Bohužel trestných činů proti majetku dle mého názoru přibývá, i když podle statistiky Policie ČR z roku 2012, registrovaná kriminalita týkající se majetkových trestných činů poklesla. Reálná majetková kriminalita se dle mého názoru zvýšila, je to možná v důsledku zmírnění trestů, mnohem více než trestných činů proti

životu a zdraví nebo také ve zjištění pachatelů trestných činů, kteří jsou si dobře vědomi, že za jejich protiprávní jednání hrozí minimální tresty a případná náhrada škody, která jim může být uložena soudem, není ve většině případů uhrazena.

V této práci jsou definovány a následně vysvětleny pojmy, které jsou důležité pro pochopení problematiky zabezpečení pomocí automatických obranných zařízení širokou veřejností, kdy následně formou dotazníku, byl zjištěn názor na automatická obranná zařízení. V závěru bylo rovněž vytvořeno doporučení pro širokou veřejnost jakým způsobem zabezpečit svůj majetek automatickým obranným zařízením, aniž by se osoba, která tímto způsobem zabezpečila svůj majetek, nestala pachatelem trestného činu. Následně byly vyhodnoceny statistiky Policie ČR za období roku 2010 až 2012 týkajících se počtu ohlášených trestných činů krádež, kdy bylo použito vloupání. Závěrem byl vypracován návrh k ochraně majetku.

SEZNAM LITERATURY

Monografie

Čírtková, L., Vitoušová, P., a kolektiv. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: GRADA Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

Hendrych, D., Právníký slovník. 3., Praha: C.H. Beck, 2009, 1459 s., Beckovy odborné slovníky, ISBN 978-80-7400-059-1

Hulva, T., Ochrana majetku. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-712-6

Křeček, S., Příručka zabezpečovací techniky. Vyd. 2. S.l.: Cricetus, 2003, 351 s. ISBN 80-902-9382-4

Kuchta, J., Válková, H. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: nakl. C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4

Nizozemský trestní zákon a předpisy související. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006, 199 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8054-4

Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M. Trestní právo hmotné, Obecná část 1. Praha: ASPI, 2003, ISBN 80-86395-73-1

Novotný, O., Zapletal, J., a kolektiv. Kriminologie. Praha: ASPI, 2004, ISBN 80-7357-026-2

Slovenský trestní zákon. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006, 201 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8055-2

Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti. Praha: nakladatelství Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6

Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Komentář k trestnímu zákonu. Praha: C.H. BECK, 2004. ISBN 80-7179896-7

Švestka, J., a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-807-4001-086

Ostatní literatura

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. o vyhlášení *Listiny základních práv a svobod* jako součásti ústavního pořádku České republiky

Česko. **Trestní zákoník.** In Sběrka zákonů, Česká republika. 2009,

§ 1- § 420.

Československo, Česko. **Trestní zákon.** In Sběrka zákonů, Česká republika. 1961, § 1 - § 301.

Česko. 1990. **O přestupcích.** In Sběrka zákonů, Česká republika. 1990,

§ 1 - § 98

Česko. **Občanský zákoník.** In Sběrka zákonů, Česká republika. 1964,

§ 1 - § 879e.

Rakousko. **Strafgesetzbuch.** In Sběrka zákonů, Rakousko. 1974

Slovensko. **Trestný zákon.** In Zbierka zákonov, Slovensko. 2005

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. března 2007, sp. zn. 6 Tdo 66/2007

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.9. 2009, sp. zn. Tpjn 303/2008

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 19. června 2006, sp. zn. 22 T 62/2005

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 18. dubna 2005, sp. zn. 1 T 36/2005

Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 9.12.2005, sp. zn. 37 T 33/2005

Rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 21. dubna 2006, sp. zn. 2 T 35/2005

ČSN P ENV 1627. *Okna, dveře, uzávěry: Odolnost proti násilnému vniknutí.*
Český normalizační institut, 2000

ČSN P ENV 1629. *Okna, dveře, uzávěry: Odolnost proti násilnému vniknutí.*
Český normalizační institut, 2000

Elektronické zdroje

Majetek. [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné na
www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Majetek>

Statistické přehledy kriminality za rok 2010. [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné
na www: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2010.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2011. [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné
na www: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2012. [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné
na www: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění majetku občanů. [online].
[cit. 2013-02-08]. Dostupné na www: <http://www.ceskapojistovna.cz/documents/10262/50007/vppmo-2005.pdf>

PŘÍLOHY

Dotazník

Cílem tohoto dotazníku je zjištění všeobecného povědomí o automatických obranných zařízeních. Automatické obranné zařízení je používáno jako zabezpečení objektů, které se v případě napadení objektu uvede do činnosti a má za úkol zabránit útočnickovi ke vstupu do objektu.

Otázka č. 1) Pohlaví

- a) muž
- b) žena

Otázka č. 2) Věk

- a) do 26 let
- b) 27 - 50 let
- c) nad 51 let

Otázka č. 3) Vzdělání

- a) vyučen(a)
- b) SŠ
- c) VŠ

Otázka č. 4) Znáte tento způsob ochrany majetku pomocí automatického obranného zařízení?

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 5) Pokud ano, kde jste se o tomto způsobu dověděli?

- a) televize
- b) internet
- c) noviny
- d) jinde

Otázka č. 6) Považujete Vámi získané informace o této problematice za dostatečné?

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 7) Vlastníte nemovitost, která by byla vhodná pro zabezpečení pomocí automatického obranného zařízení? (např. chata, chalupa)

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 8) Zabezpečili byste svůj majetek automatickým obranným zařízením, i přestože může způsobit zranění?

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 9) Znáte nějakou osobu ve Vašem okolí, která používá automatické obranné zařízení k zabezpečení svého majetku?

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 10) Jste pro změnu zákona, aby majitel měl větší možnosti zabezpečit si svůj majetek i za pomoci automatického obranného zařízení?

a) ano

b) ne